

**KISMAROS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA KIS MORGÓ ÓVODA ÉS
BÖLCSŐDÉJE
2623 KISMAROS, LIGET UTCA 35.**

**A KISMAROSI KIS MORGÓ ÓVODA ÉS
BÖLCSŐDE PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

2025

Kismarosi Kis Morgó Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai programja Intézmény OM - azonosítója: 201882	Készítette: Ritzl Erika főigazgató .....
Jóváhagyta: ..... <i>Fenntartó nevében</i> P.h.	
Hatályos: 2025. szeptember 01. napjától	
A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható: Az intézmény irattára, vezetői iroda, nevelői szoba, szülői fogadószoba	
Iktatószám:209/2025	

1	Tartalom	
2	Az óvoda adatai	5
3	Bevezető.....	6
4	Az óvodai nevelés és fejlesztés célja, feladatai, rendszere és általános elvei	7
4.1	Az óvodai nevelésünk célja, gyermekkép, óvodakép.....	7
4.2	Óvodánk sajátos arculata.....	10
4.3	Az óvoda szerkezetének bemutatása	11
4.4	A helyi óvodai pedagógiai programunk alapelvei, az óvodai nevelés célja és feladatai	12
4.4.1	Alapelveink	12
4.4.2	Az Óvodai nevelés céljai.....	12
4.4.3	Az óvodai nevelés általános feladatai.....	13
4.4.4	Az óvodai nevelés rendszere	14
4.4.5	Nevelési elveink	14
4.4.6	Általános nevelési elvek.....	14
4.4.7	Helyi adottságokból és igényekből adódó nevelési elveink	14
5	Az óvodai nevelés tartalma	15
5.1	Egészséges életmód alakítása.....	15
5.2	Gondozás és egészség óvása, megőrzése, betegségek megelőzése	19
5.2.1	A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, valamint a testi képességek kibontakoztatásának a segítése	19
5.2.2	Az egészség óvása, megőrzése, betegségek megelőzése.....	21
5.2.3	A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása.....	21
5.3	Érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	22
5.4	Anyanyelvi nevelés, az értelmi nevelés és fejlesztése megvalósítása	25
6	Az óvodai élet megszervezésének elvei	28
6.1	Személyi feltételek	28
6.2	Tárgyi feltételek	29
6.3	Az óvodai élet megszervezése.....	29
6.4	Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai	31
6.4.1	Játék.....	31

6.4.2	Munka jellegű tevékenységek	38
6.4.3	A tevékenységekben megvalósuló tanulás	42
6.5	Tehetségek kibontakoztatása, tehetséggondozás	76
6.6	Óvodai képességfejlesztő sakk-szakkör	77
7	Az óvoda kapcsolatai	77
7.1	Az óvoda és fenntartójának, és a Német Nemzetiségi Önkormányzat kapcsolata	79
7.2	Óvoda -Bölcsőde kapcsolata	79
7.3	Óvoda –Iskola kapcsolata.....	79
7.4	Óvoda-Közművelődési intézmények kapcsolata	79
7.5	Óvoda-Civil szervezetek kapcsolata.....	80
7.6	Egyéb kapcsolatok.....	81
8	Gyermekvédelem	84
9	Inkluzív pedagógia	85
9.1	Program a hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésére	85
10	A nevelési program bevalásának kontrollja	88
11	Érvényességi rendelkezések	89
12	Függelék	90
12.1	Sprachvermittlung und Sprachförderung.....	90

2 Az óvoda adatai

Az intézmény neve: Kismarosi Kis Morgó Óvoda és Bölcsőde

Oktatási azonosító: 201882

Az intézmény székhelye: 2623 Kismaros Liget utca 35.

Az intézmény fenntartója: Kismaros Község Önkormányzata

Kismaros, Kossuth L. út 5.

Az intézmény felügyeleti szerve: Oktatási Hivatal

Az intézmény jogállása: önálló jogi személy, élén a főigazgató áll.

Az intézmény gazdálkodási formája: gazdálkodási feladatait a Kismarosi Közös Önkormányzati Hivatal (2623 Kismaros, Kossuth Lajos út 5.) látja el.

Gyermekcsoportok száma: 6 óvodai csoport, 3 bölcsődei csoport

Megengedett maximális gyermeklétszám: óvodában 150 fő, bölcsődében 42 fő

A Pedagógiai Programjának érvényességi kezdete: 2025. szeptember 01.

3 Bevezető

1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja (a továbbiakban: Alapprogram) a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok, valamint a gyermeket megillető jogok biztosítása érdekében Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve - meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból indultunk ki, hogy az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére kell irányulnia; az egyenlő hozzáférés biztosításával.

A gyermeket - mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.

Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítésére kell irányulnia - az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával -, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.

Az országos alapprogram szerint az óvodai nevelésben érvényesülhetnek a különböző - köztük az innovatív - pedagógiai törekvések, mivel az alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és széles körű módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket csak a gyermek érdekében tartalmaz.

Óvodánk nevelőtestülete elkészítette saját nevelési programját, amelynek meg kell felelnie az Alapprogramban foglaltaknak. Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai nevelési programok egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy az egyes intézmények szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesülnek azok az általános igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek érdekeinek figyelembevételével megfogalmaz.

2. Az óvodai nevelési program elkészítésekor az Alapprogram mellett figyelembe kellett venni a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét és a Nemzetiség

óvodai nevelésének irányelvét, mert az óvodában foglalkozunk SNI-s gyermekekkel, ezen kívül az óvoda német nemzetiségi kétnyelvű nevelést is végez.

3. Helyi programunkat azoknak szülőknek ajánljuk, akik szívesen veszik, ha gyermekeik a régmúlt hagyományaival találkoznak. Változatos tevékenységekkel, feledésbe merült technikákkal, népi kismesterségeket ismertető foglalkozásokkal fejlesztjük a gyermekek személyiségét.

Helyi programunk sajátossága, hogy az Alapprogram alapján végzett óvodai nevelést, a néphagyomány ápolás érzelmekre ható eszközrendszerével gazdagítottuk.

A helyi hagyományok kutatása során eljutottunk oda, hogy -sváb község lévén-, a hagyományok ápolása mellett, a nyelv ápolását is felvállaltuk, s így biztosítjuk a német nemzetiségi óvodai nevelést.

Ez az együttes eszközrendszer hat a gyermekre, alakítja a családok szemléletmódját, ugyanakkor a nevelőtestülettől igen komoly és tudatos fejlesztő munkát, szakmai képzettséget, igényességet követel.

A gyökerek éltető szükségességét felismerve, az átadás és újrateremtés felelősségteljes kötelességét felvállalva végezzük szakmai továbbképzéseinket is.

Helyi adottságainkat figyelembe véve környezetünk szeretetére, megóvására, védelmére neveljük gyermekeinket.

Reméljük, hogy a szülők velünk együtt élük át a gyermeki kiteljesedés visszavonhatatlan szépségét.

" Az a nép, mely hagyományait nem adja tovább a következő generációnak, a gyökereit veszíti el. "

Kodály Zoltán

4 Az óvodai nevelés és fejlesztés célja, feladatai, rendszere és általános elvei

4.1 Az óvodai nevelésünk célja, gyermekkép, óvodakép

Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre.

Az alapprogram a gyermekképp megrajzolásában az eltérő pedagógiai és pszichológiai irányzatok közös vonásait veszi alapul. Ezek szerint: a gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások, beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

Mindezekre való tekintettel megfogalmazható az, hogy, hogy milyen gyermeket szeretnénk nevelni?

Szent-Györgyi Albert gondolatával válaszolva:

*„Milyen embert is akarunk formálni?
A válasz egyszerű: egészséges testű, akarat erős,
jó ítéletű, értelmes, tette kész,
szép célokért hevülő és áldozó embereket,
akik meg tudják érteni és élni a szépet
és nagyot minden téren,
akik az életüket ki tudják tölteni tartalommal,
akik megértik a dolgok összefüggéseit,
akik átérzik azt, hogy emberi közösségben élnek,
amely csak a kölcsönösségen, méltányosságon,
és jóakaraton épülhet.”*

Elsődleges, hogy gyermekeink boldogan és sok örömben, szeretetben töltsék napjaikat. A tevékenységekbe való bekapcsolódás során figyeljenek a világ csodálatos dolgaira, hogy majdan széles látókörrrel igazodjanak el a társadalomban. Legyenek érdeklődők, tudják kiválasztani a képességüknek megfelelő ismereteket és tevékenységeket, s ezekben törekedjenek a lehető legjobbat nyújtani. Legyenek igényesek munkájukkal szemben, tudjanak küzdeni azért, hogy álmaik, vágyaik megvalósuljanak. Legyenek toleránsak, fogadják el az emberek másságát.

Szeretettel, jó szóval közeledjenek társaik felé, tudjanak szeretetet adni, mert az ember, aki szeret, képes a megbocsátásra is.

Ebből a hitvallásból adódik, hogy olyan pedagógiai rendszert kívánunk megvalósítani, melyben a gyermek saját képességei fejlesztése terén eljut egy olyan magas fokra, melyben a jövő követelményeinek megfelelően.

Az óvodáskorú gyermekek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció. Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. A gyermekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés pszichikus feltételei.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a nemzetiségi hagyományok átörökítését, a nemzetiségi gyermekek nyelvi nevelését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Az óvodai nevelés célja az, hogy az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását elősegítse, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a különleges gondozást igénylő gyermek ellátását is).

Az óvodai nevelésben alapelv, hogy a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezze.

A nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.

Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről, a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról, a gyermeki közösségben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető szabad játékra. E tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmak közvetítéséről, a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében is biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: menekült) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

4.2 Óvodánk sajátos arculata

Kismaros a Dunakanyar mentén, a folyó bal partján fekszik. A Börzsöny hegyeit borító erdők a vidéknek üdülőhelyi jelleget adnak. A Duna menti laposabb területeken kaszálók, termőföldek váltják egymást.

Ezek a természeti adottságok a gyermekek harmonikus fejlesztését, a természetóvás gazdag eszköztárára kínálnak.

A falu lakosságát Mária Terézia az 1720-as években telepítette e vidékre a mai Baden - Württemberg területéről.

Ebben az időben a beszélt nyelv a német volt, a századfordulón azonban a politikai változások következtében a község elmagyarosodott, s ma már alig használják a sváb nyelvet.

Kismaros üdülőövezetekkel körülvett település, ahonnan több kisgyermek látogatja intézményeinket. A felnőtt lakosság nagy része a közeli városokba / Vác, Budapest / bejáró dolgozó.

A gyermekek neveléséről, egy bölcsőde, egy óvoda és egy általános iskola gondoskodik.

A község infrastruktúrája jó, orvosi rendelő, Dunakanyar Községi Színtér, könyvtár található a településen. Községünk központja a környező településeknek. Közlekedés vonatkozásában az egyik legforgalmasabb vasútvonal helyezkedik el a településen (Szob-Vác-Budapest). Innen indul a Királyréti Erdei Vasút.

Óvodánk 1969-ben épült 2 csoportos óvodának, amely a lakosság emelkedésével kicsinek bizonyult, így 1980-ban még két csoporttal kibővült. A gyermeklétszámok emelkedésével további bővítésre volt szükség.

Jelenleg 6 csoportban neveljük a gyermekeket. Tágas, világos termei, jól felszerelt tornaterme, nagy és gyepesített udvara, kertje, ideális a gyermekek mozgásigényének kielégítéséhez, egészséges életmódra neveléséhez.

A községben élő szülők legtöbbször igényes gyermekének nevelésével szemben. Elvárják, hogy a gyerekek nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkörben és esztétikus környezetben

töltsék mindennapjaikat, s a nevelőtestület magas szinten végezze munkáját mind szakmai, mind erkölcsi téren.

Óvodai nevelési elveinkkel egyetértenek és támogatják munkánkat.

A szülők iskolai végzettsége változatos, többségében érettségi, főiskolai, egyetemi végzettséggel rendelkeznek.

Növekszik a két-három gyermeket vállaló családok száma. A szülők közül szinte mindenki munkaviszonnyal rendelkezik. A családok jó része önálló családi házzal bír, ezért saját elképzeléseiket könnyebben megvalósíthatják.

Kapcsolatunk a családokkal naprakész és szoros, az évek folyamán egyre jobban kiteljesedik, ezt szolgálja a „nyitott óvoda” szemlélete. Az évek során kialakultak hagyományaink, amiket ápolunk és bővítünk (kirándulások, rendezvények, ünnepek, programok).

A településen szinte mindenki mindenkit ismer és ez nagy előnyt jelent abból a szempontból, hogy a szemünk előtt születnek és nevelkednek a gyermekek.

4.3 Az óvoda szerkezetének bemutatása

Bölcsőde	Óvoda	Csoportok száma	Óvodapedagógusok száma	Egyéb kisegítők	Külső szakemberek
1	1	6	12+1	12	3

Intézményünk 3 bölcsődei csoportban és 6 óvodai gyermekcsoportban neveli az elsősorban a Kismarosi gyermekeket. Az óvodai csoportok engedélyezett férőhelyszáma: 25 fő.

Osztott illetve osztatlan csoport irányítását 12 beosztott óvodapedagógus, három pedagógiai asszisztens, és egy főigazgató végzi. Az óvónők közül mindenki felsőfokú végzettségű, 2 fő szakvizsgával rendelkezik. A nemzetiségi nevelésben 5 pedagógus rendelkezik német nemzetiségi óvodapedagógusi végzettséggel. A nevelők munkáját dajkák segítik. Egy fő óvodatitkár segíti az adminisztrációs feladatokat. A takarítói feladatokat egy fő látja el. Egy fűtő-karbantartó végzi a kerti és a javítási munkákat.

Külső szakemberként, egy logopédus- fejlesztőpedagógus, egy pszichológus egy szociális segítő foglalkozik a rászoruló gyermekekkel. A körzeti védőnő évente néhány alkalommal szűrővizsgálatot végez.

4.4 A helyi óvodai pedagógiai programunk alapelvei, az óvodai nevelés célja és feladatai

4.4.1 Alapelveink

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.

- A gyermek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése.
- A gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- Mindenkor és minden helyzetben a gyermek érdekeinek figyelembevétele.
- Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására.
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni képességeinek és készségeinek kibontakoztatását, kompetenciájának alakítását. (tehetséggondozás)
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmának tiszteletben tartása.
- Az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére törekvés

4.4.2 Az Óvodai nevelés céljai

- Bontakozzék ki a környezetükbe jól eligazodó, sokoldalú, boldog, harmonikus személyiség.
- Alakuljon ki a gyermekekben a természet iránti pozitív érzelmi kötődés.
- Szeresse, óvja, ápolja, tisztelje környezetét és alakítsa azt anélkül, hogy kárt tenne benne. Az így szerzett tapasztalatokkal a környezettudatos magatartást alapozzuk meg.
- Alakuljon ki bennük helyes önértékelés, értékrend.
- Legyenek képesek a másság, különbözőség elfogadására.
- Egyéni komplex képességfejlesztéssel, alkalmassá váljanak az iskolai életre.
- Az óvodai nevelés célja a kisgyermekek személyiségének sokoldalú, harmonikus fejlesztése a játékon, a tevékenységeken keresztül és a tevékenységek által, az egyéni képességeik kibontakoztatása.(tehetséggondozás)
- A sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség kialakítása.

- A gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása.
- Sajátos nevelési igényű és a különleges gondoskodást igénylő gyermekek óvodai integrált nevelése, esélyegyenlőségük biztosítása, családjaik segítése.
- A menekült családok gyermekeinek interkulturális nevelése.

A testi-lelkiszükségletek kielégítése a gyermek alapvető joga, melyre programunk messzemenően törekszik. Ebben meghatározó az óvodáskor alapvető sajátossága: az érzelmi biztonság alapszükséglete, az érzelem vezérelt megismerés, az élmény fonálán haladó gondolkodás.

4.4.3 Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása, (a gyermekek gondozása, testi-lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése)
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása (a spontán és irányításban szerzett ismeretek feldolgozása és rendszerezése).

Minden óvodáskorú gyermek esetében feladat a prevenció, de ez a SNI gyermekek esetében kiemelt hangsúlyt kap, és kiegészül a korrekció és a kompenzáció elvével.

A speciális ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.

A speciális feladatok ellátása mellett a gyermekeknél esetlegesen fellépő problémák is azonnali feltárássra kerülnek, és szakirányú ellátásban részesülnek.

Programunk egészében véve céljának és feladatának tekinti, hogy az óvodai nevelés, fejlesztés során elért eredmények függvényében 6-7 éves kor körül az ép és a SNI gyermekek egyaránt képességeiknek - mozgás, beszéd és értelmi állapotuknak megfelelő iskolatípusba kerüljenek.

4.4.4 Az óvodai nevelés rendszere

Az óvodai nevelés rendszerében a nevelési célok elérését a feladatokon keresztül érhetjük el. A feladatok egymással összefüggő, komplex módon megvalósuló tevékenységek által jönnek létre, amelyek az egész nevelés rendszerét átfogják. A nevelés célja, feladata a tevékenységformák és a fejlesztés tartalma összefüggenek egymással. Ugyanakkor kapcsolatban állnak a nevelés alapvető kereteivel: a gondolkodással, az egészséges életmódra neveléssel, valamint a közösségi neveléssel, szocializációval és ezen belül a néphagyomány ápolással.

A nevelés keretein belül a fejlesztés tartalma a gyermekek alapvető tevékenységi formáira épülnek: a játékra, a munka jellegű tevékenységekre és a tanulásra. Ezek tartalmát az egyes nevelési területek biztosítják: az anyanyelvi nevelés, az esztétikai nevelés (verselés, mesélés, ének, zene, népi játék, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka), külső világ tevékeny megismerése (természeti - társadalmi - matematikai tapasztalatszerzés), és a mindennapos mozgás.

Ezen fejlesztő hatások összességével érhetjük el a fejlődés eredményét, az óvodáskor végére elérendő elvárásokat, amelyek a nevelés céljában fogalmazódnak meg.

4.4.5 Nevelési elveink

4.4.6 Általános nevelési elvek

Az óvodai nevelés célja a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítése, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével, ide értve a különleges gondozást igénylő gyermek ellátását is. A sokoldalú nevelőmunkának át kell fognia a gyermeki személyiség egészét, és az érzelmi biztonság kialakítása során, biztosítani kell mind a szomatikus, mind a mentális és szociális fejlődését.

4.4.7 Helyi adottságokból és igényekből adódó nevelési elveink

- Az anyagi és szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek beilleszkedésének elősegítése. A higiénés szokások kialakítása, megerősítése, differenciált foglalkozás biztosítása.
- A beszédhibás gyermekek differenciált foglalkoztatása, szükség esetén szakember alkalmazása.

- A környezet védelmére és szeretetére nevelés megalapozása.

A nemzetiségi nevelésnek meghatározott szerepéből következik sajátos célja:

- a nemzetiségi nyelv ápolása, a gyermek nyelvkészségének fejlesztése
- a nyelvhasználat során a gyermek kifejezőkészségének megalapozása
- a nyelvvelsajátítás örömeinek, a nyelv iránti szeretetnek felkeltése
- a nemzetiség kultúrájához kapcsolódó hagyományok és szokások éltetése, ápolása

Nevelési felfogásunkat erősen befolyásolja a hagyományok ápolása, a természet szeretete, a család tisztelete, valamint az a hitünk, hogy az óvodás korú gyerekek személyiség jegyeinek fejlesztését az „érzelmein át” történő nevelés segíti a leghatékonyabban.

5 Az óvodai nevelés tartalma

5.1 Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Az óvodai nevelés feladata a gyermek testi fejlődésének elősegítése.

Ezen belül kiemelt figyelmet fordítunk

- a gyermek, egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen az egészségfejlesztési kritériumoknak megfelelő mindennapos testnevelésre és az azt kiegészítő egyéb testmozgás megvalósítására vonatkoznak
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítésére
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzésére
- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek kielégítésére
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítésére;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet kialakítására
- a környezet védelméhez és megővéséhez kapcsolódó szokások alakítására;

- megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátására
- az életvezetési készségek fejlesztése (döntéshozatali készség, kreatív gondolkodás készsége, kommunikációs készség, érzelmek kezelésének készsége, problémamegoldás készsége, interperszonális készségek), amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához. Az egészséges életvitel igényének alakítása, az egészséget támogató ismeretek és készségek fejlesztése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű
- a lelki egészséget fejlesztő pedagógiai módszerek valamint, a művészetek alkalmazásával a tanulási eredményesség és a társas kapcsolati készségek fejlesztése fontos feladat

Feladatok és módszertani alapelvek

Az óvónő a gyermek számára biztosítson egészséges, biztonságos környezetet, óvja, védje a gyermekeket. A mindennapi edzési lehetőséget használja ki a gyermekek érdekében. Az óvónő gondoskodik a balesetvédelmi előírásokról, a megfelelő higiéniai szabályok betartásáról. Az egészségügyi szokások kialakítására, megalapozására törekedjen:

- ◆ rendszeres kéz - és fogmosás (utóbbi középső és nagycsoportban),
- ◆ esztétikus, nyugodt étkezés,
- ◆ pihenés, alvás nyugalmanak biztosítása.

Legyen gondja a gyermekek rendezett, tiszta ruházatára, testi ápoltságára. Ezt az igényt a gyermekekben is alakítsa ki. Gondoskodik a gyermekek rendszeres aktív levegőzéséről.

Tevékenységek

Testápolás:

- A gyerekek kis segítséggel, majd később önállóan szappannal kezét, arcot mosnak, törölköznek, amikor szükséges.
- WC használat után megpróbálják használni a WC papírt. Vigyáznak a WC, mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközöket a helyére teszik.

- Segítséggel, majd később önállóan használják zsebkendőjüket, fújják az orrukat, használat után a szemetesbe teszik.
- A kiscsoportosok ebéd után kiöblítik szájukat, a középső és nagycsoportosok önállóan mossák a fogukat. A fogápoló szereket tisztán tartják, a helyére teszik.
- Használják a fésűt, hajkefét, majd a helyére teszik.
- Tüsszentéskor, köhögéskor a zsebkendőt a szájuk elé tartják.

Önkiszolgálás:

- A gyerekek a felnőttek segítségével ismerkednek, majd gyakorlás útján elsajátítják az önkiszolgálás különböző műveleteit, azok sorrendjét, majd nagycsoportos korukra önállóan végzik ezeket.
- Segítenek a teremrendezésben, az ágyak berakásában.
- Önállóan tevékenykednek, segítséget nyújtanak társaiknak és a felnőtteknek.

Étkezés:

- A nagyobbak az edényekkel, evőeszközökkel önállóan kiszolgálják magukat, és ízlésesen elhelyezik az asztalon, étkezés után visszaviszik a helyükre.
- Önállóan esznek és isznak, helyesen használják az evőeszközöket.
- A szalvétát önállóan, felszólítás nélkül megfelelően használják.
- Étkezés közben ügyelnek az asztal és a környezet rendjére.

Törekedni kell a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só –és telítetlen zsír tartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére, a zöldségek és gyümölcsök, illetve a tejtermékek fogyasztásának ösztönzésére.

Öltözködés:

- Kis segítséggel, majd később önállóan le- és felöltöznek, megpróbálják betartani a megfelelő sorrendet.
- Holmijukat a saját helyükre teszik és vigyáznak azokra.
- Cipőjüket megpróbálják önállóan le- és felvenni és középsős kortól önállóan befűzni és bekötni.
- Környezet rendben tartása:
- A különféle eszközöket használat után önállóan rendben tartják, és a helyükre teszik.
- Rendet tartanak maguk körül. Rendetlenséget megszüntetik.

- Használják a lábtörlőt.

A fejlődés jellemzői az óvodás kor végére

Testápolás

Önállóan mosakodnak, törülköznek, figyelmeztetés nélkül kezet mosnak, amikor csak szükséges.

Ruhájuk ujját fel- és letűrik, begombolják, kikapcsolják.

Használják a WC-t. Vigyáznak a WC, a mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközöket a helyére teszik.

Fogat mosnak, a fogápoló szereket tisztán, rendben tartják.

Hajukat rendben tartják.

Önkiszolgálás

Az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal, természetes teendőként látják el.

Az épületbe belépve sárkaparót megfelelően használnak.

Segédkeznek az ágyak berakásában, a foglalkoztató átrendezésében.

Önállóan tevékenykednek, észreveszik elvégezhető feladataikat és segítséget nyújtanak társaiknak, valamint a felnőtteknek.

Iskolába lépés előtt a gyerekek önmaguk is képesek mindennapi szükségleteiket életkoruknak megfelelő önálló kielégítésére.

Étkezés

Étkezés közben kulturáltan viselkednek. Igénylik az asztal esztétikus rendjét. Helyesen használják az evőeszközöket. (Kanalat, villát, kést.)

Öltözködés

Önállóan, a megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek. Holmijukat, ágyneműjüket hajtogatva helyre teszik. Ruhaneműjükkel gondosan bánnak, cipőfüzőjüket megkötik. Ha fáznak vagy melegük van, segítenek magukon. Csizmájukat, cipőjüket szükség esetén letisztítják.

A környezet rendben tartása

Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára. Az ajtókat csendesen nyitják, csukják, az eszközökkel óvatosan bánnak. Észreveszik, ha valami hiányzik vagy rendetlen, a rendetlenséget megszüntetik.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

Szoros kapcsolatot mutat a környezet megismerésére neveléssel, mivel a környezet védelme az egészséges életmód alapja. Kapcsolatban áll az anyanyelvi neveléssel, hiszen a testi kontaktus közben beszédhelyzet alakul ki. A mozgással is kapcsolatban van, mert a szervezet a mozgás által megfelelő edzettséghez jut, és ezzel biztosítja az egészség megőrzését.

Összegzés:

Azonos szemléletmód szabályozza az óvoda helyiségeinek, udvarának berendezését, alakítását. Ebben az óvónők aktív közreműködése meghatározó szerepet játszik. Az egészséges élettér így szolgálja a program célkitűzéseinek megvalósítását, benne a gyermekek egészséges testi fejlesztésének lehetőségét. A tevékenységek tudatos megszervezésével és az ehhez kapcsolódó gyermeki tevékenységekkel, valamint az ezen alapuló szokásokkal biztosítjuk a gyermekek megfelelő életvitelét.

5.2 Gondozás és egészség óvása, megőrzése, betegségek megelőzése

A gondozás a kisgyermeket hozzásegíti az egészséges életvitel kialakításához. A gondozás során a gyermek testi, lelki szükségleteit elégítjük ki, figyelembe véve egyéni fejlettségét és igényeit. Az egészséges fejlődéshez fontos az óvoda szokásrendjének, nevelési hatásainak és a gondozásnak egységbe foglalása. A felnőtt-gyermek kapcsolatban meghatározó ereje van a gondozásnak. A gondozás, mint szükséglet (addig, amíg a gyermek önkiszolgálóvá nem válik) intim kapcsolatot feltételez, időigényes. A gondozás során fokozatosan alakítjuk ki a higiéniai szokásokat és a testápolást, valamint a helyes napirend folyamatát, rendszerét.

5.2.1 A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, valamint a testi képességek kibontakoztatásának a segítése

A gyermekeket erőteljes testi fejlődés jellemzi 3-7 éves korban. A testi fejlődés megmutatkozik mozgásuk fejlődésében, először a nagymozgások, majd a finommozgások területén. A mozgás az óvodáskor egész ideje alatt igen jelentős szerepet tölt be, a személyiség fejlesztésének eszköze. A mozgásigény kielégítése az egész szervezet működésére kedvezően hat (nő az oxigénfelvétel, erősödik az izomrendszer, megnövekszik a teherbírás, az állóképesség, fejlődik a téri orientáció, stb.). A mozgás igényének állandó ébren tartása a későbbi felnőtté válás alkalmával kedvezően hathat az életmódra, pl. szabadidő eltöltése, aktív sport űzése, stb.

Minden óvodáskorú gyermekre jellemző:

- rendszeres, napi mozgás igénye
- mozgás, mint örömforrás megélése
- a mozgás önbizalom növelő hatása
- az együttes mozgás élménye

A mozgásigény kielégítésének lehetőségei óvodánkban:

- szabadon választott mozgástevékenység
- a hét bizonyos napjaira tervezett közös mozgás,
- séták, kirándulások
- sportversenyek, játékos, mozgásos vetélkedők

A mozgásigény kielégítésének helyszínei:

- csoportszoba
- udvar
- tornaszoba

A mozgásigény kielégítésének feltételei:

Óvodánkban az óvodás gyermekek szinte az óvoda egész területét birtokolhatják mozgásigényük kielégítése céljából. A gyermekek mozgástevékenysége egyben veszélyeket is rejt magában. Ezért óvodánk helyiségeit, udvarát, eszközeit állandó jelleggel felügyeljük, a veszélyforrásokat feltátjuk, a szükséges karbantartásokat elvégezzük.

Minden gyermekünknek a baleset megelőzésről, veszélyforrásokról tájékoztatást adunk egyéni képességeiknek megfelelően. Ennek betartására nagy gondot fordítunk.

A különböző mozgásformák elsajátításának szabályait tudatosítjuk a gyermekekben, hogy egyre biztonságosabban éljenek saját képességeikkel, ismerjék fel képeségeik határait, s ha szükséges kérjenek segítséget. A torna és mozgásfejlesztő eszközöket a csoportszobákban is használjuk, megfelelő időjárás esetén, az udvaron is alkalmazzuk. A tornaszoba használatát az óvónők minden nevelési év elején egyeztetik (tornaszobai beosztás). A tornaszoba használata a gyermekekre nézve lehet: csoportos, kiscsoportos és egyéni.

5.2.2 Az egészség óvása, megőrzése, betegségek megelőzése

Az egészségnevelés három fő területének védelme egyformán fontos (szomatikus –testi-nevelés, pszichohigiénés – lelki- nevelés, szociohigiénés – társadalmi nevelés), de ebből az óvodában az első kettő kap nagyobb hangsúlyt.

A prevenció kiemelt szerepet kap mindennapjainkban. A megfelelő szakemberek bevonásával- a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve,- speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatokra is hangsúlyt fektetünk.

Az egészség védelméhez, megőrzéséhez fontos, hogy a gyermekek szervezete alkalmazkodni tudjon az őket érő hőmérsékletváltozásokhoz, az időjárás változásaihoz, az évszakváltással járó egyéb körülményekhez, és a napjainkban körülöttünk lévő egyéb környezeti ártalmakhoz.

A szomatikus nevelés felöleli a test, a szervezet megismerésére és megismertetésére vonatkozó nevelési feladatot, továbbá a mentálhigiénét és a mozgásszokások alakítását.

Óvodánkban a csoportszobák hőmérsékletét, a szellőztetést, a páratartalmat állandóan figyelemmel kísérjük.

Az egyéni és csoportos fejlesztések helyiségeiben is fokozott figyelmet fordítunk az egyenletes, de nem túlzott meleg biztosítására, a szellőztetésre.

A minél több udvaron való tartózkodás, a levegőzés, nyári hónapokban a pancsolás, a foglalkozások szabadban történő megtartása, a rendszeres séták, kirándulások, az óvodánkban mind jelen vannak, és hozzásegítik a gyermekeket az edzettség megszerzéséhez.

5.2.3 A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása

A gyermekek mesterséges és a társadalmi környezetéhez való viszonya egyaránt fontos. A gyermekek csak megfelelő harmóniával élhetnek környezetükben, mert csak így lesznek képesek a környezettudatos magatartás alapjainak be és elfogadására. Ha az elfogadás jelen van, akkor tudjuk eredményesen a megfelelő szokásokat mintaadással, élményekkel teli tevékenységekkel alakítani.

A szűkebb és tágabb környezet közvetlen, tapasztalati úton történő megismerésével kívánjuk elérni, hogy a gyermek tisztelje a környezetét, és bátran alakítsa azt, anélkül, hogy kárt tenne benne. Nevelési célunk, hogy az óvodáskorú gyermekek környezettudatos viselkedését megalapozzuk. Ebben a folyamatban a gyermeket körülvevő felnőttek (szülő, pedagógus, dajka) példája elengedhetetlen.

A szokásalakításunk lényeges elemei:

- közvetlen megismerés érzelmi úton megközelítve,
- megfelelő pedagógiai (környezeti) módszerek megválasztásával, érzékenyítve (szenzitíven),
- probléma és helyzetfelismerés,
- felelősségvállalás (az egyén szerepe), példamutatással,
- helyi lehetőségek ismerete és felhasználása.

Fejlődés jellemzői óvodás kor végére

- szükségleteiket szóbeli kifejezésekkel bátran jelzik,
- igénylik és szükségesnek tartják a személyük körüli teendők elvégzését,
- szükségesnek érzik – évszaktól függetlenül – a szabadon történő tartózkodást, a rendszeres mozgást,
- testi képességeiket egyéni képességeiknek és lehetőségeiknek megfelelően maximálisan kihasználják,
- szervezett, csoportos mozgásban, testedzésben örömeiket lelik,
- igényük van környezetük megismerésére, annak rendjének megőrzésére.

5.3 Érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz és hatással van a gyermek érzelmi kötődésére. Az óvodás korú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyerekeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül, ezért szükséges, hogy már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék a gyermeket. Fontos, hogy az óvodapedagógus - gyermek, gyermek – dajka, gyermek - gyermek kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze. A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása. Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (pl. együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (pl. önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) fejlődését, szokás – és normarendszer megalapozását.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti hozzá a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és a családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a

természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése. Segítjük a gyermekek szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását és teret engedünk önkifejező és önérvényesítő törekvéseiknek. Lehetőséget biztosítunk, hogy kielégíthessék, természetes, társas szükségleteiket, valamint a különbözőségek elfogadásra, tiszteletére neveljük őket.

Feladatok és módszertani alapelvek

- Az óvónő vegye figyelembe, hogy a szociális tanulás a gyerek születésekor kezdődik.
- Alakítsa ki és gyakoroltassa a felnőttekkel, társakkal kapcsolatos viselkedési szokásokat.
- Nevelje arra a gyerekeket, hogy megértést, toleranciát tanúsítsanak egymás iránt.
- Alakítsa ki a társakért, csoportért érzett felelősséget, a demokratikus szabályok betartását.
- Vegye figyelembe a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok, a közös tevékenységek kibontakoztatását.
- Szervezze meg céltudatosan a gyerekek életrendjét tartalmazó rugalmas napirendet, mely lehetővé teszi a személyiség fejlődését.
- Törekedjék a barátságos derűs légkör biztosítására.
- Segítse a közösségi szokások kialakítását, melyek hatnak a közösségi érzelmek, magatartások alakulására.
- Legyenek képesek azonosulni a közösségi-erkölcsi igényekkel, kívánalmakkal. Adjon lehetőséget a személyiség pozitív, széleskörű fejlődéséhez.

Tevékenységek

- A kívánt játékokat elkérik egymástól, átadják egymásnak.
- A szokásoknak természetes módon eleget tesznek, az belső igényükké válik. Közös tevékenységekben aktívan részt vesznek.
- Észreveszik, hogy kinek van szüksége segítségre.
- Figyelmesen, türelemmel hallgatják egymás és az óvónő közlését. Foglalkozásokba, kezdeményezésekbe bekapcsolódnak. Tisztelettel viselkednek a felnőttek iránt. Keresik a segítségnyújtás formáit.
- Bízhatnak önmagukban és társaikban. Életkoruknak megfelelő tevékenységet folytatnak, amit saját képességüknek megfelelő szinten végeznek.

- Egyre nagyobb önállóságra tesznek szert.
- Megkezdett munkát felszólítás nélkül befejezik.
- Együttműködnek a feladat elvégzésében, még akkor is, ha nehézséget jelent számukra. Vállalkoznak önálló véleményalkotásra.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Az eddig kialakult szokások a gyerekek igényévé válnak, amelynek természetes módon tesznek eleget.
- A közös tevékenységekben aktívan részt vesznek
- Elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat.
- Számba veszik a csoport tagjait, érdeklődnek a hiányzók iránt. Figyelmesen, türelemmel hallgatják meg az óvónő és társaik közlését, kérdését.
- Önként, vagy az óvónő kérésére bekapcsolódnak a foglalkozásba. Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáznak munkájuk eredményeire.
- Ébrenedik bennük a közösségi öntudat, örülnek a közösen elért sikereknek.
- Kialakul a csoport élete iránti érdeklődés. Természetes szükségletté válik a közös tevékenység.
- Együtt éreznek társaikkal, érdeklődnek egymás iránt. Felismerik, mikor kapcsolódhatnak be társaik tevékenységébe. Érdeklőnek őket társaik mondanivalója, munkája.
- Önállóan keresik a segítségnyújtás megfelelő formáit.
- Bízhatnak önmagukban és társaikban.
- Érzelmileg és értelmileg egyaránt elfogadják és követik az óvónő kérését, útmutatását. Felfogják alapvető metakommunikatív jelzéseit (elismerés, nemtetszés, öröm, biztatás, szomorúság).
- Adott tevékenység (játék, munka, tanulás) által megkívánt magatartási formát önként vállalják.
- A megkezdett munkát felszólítás nélkül befejezik.
- Felelősséget éreznek a vállalt feladatért, amelyet akkor is elvégeznek, ha nehézséget jelent vagy érdeklődésüket már nem köti le.
- Spontán alakuló vagy az óvónő által létrehozott kiscsoportban (mikro csoportban) képesek együttműködni a feladat elvégzésében, elfogadják a tennivalótól függő alá-, fölé- és mellérendeltségi viszonyokat.

- Képesek kívánságaikat, törekvéseiket módosítani, esetleg elhalasztani, ha erre - számukra belátható okból - szükség van.
- Önálló véleményalkotásra is vállalkoznak. Választanak és döntenek ismert helyzetekben.
- Igazat mondanak.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

Legközelebbi kapcsolatban a játékkal van, mert a közösségi élet fejlesztésének alapvető eszköze. Kapcsolatban áll a munka jellegű tevékenységekkel is, mert az óvodai munka elsősorban közösségért végzett tevékenység. Az ünnepek, a hagyományápoló tevékenységek, a kirándulások szervezése is pozitívan befolyásolja mind az egyes csoportok, mind az egész óvoda közösségének alakulását.

5.4 Anyanyelvi nevelés, az értelmi nevelés és fejlesztése megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes mintaadással /nem javítással/ és szabálykövetéssel az egész nap folyamán jelen van. Ez a gyermekeket az anyanyelv ismertére, annak megbecsülésére, szeretetére neveli. A természetes beszéd és kommunikáció kedvének fenntartása, ösztönzése, a gyermekek meghallgatása, a gyermeki kérdések támogatása és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az értelmi nevelés további feladatai a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás)- alkotóképesség fejlesztése. A képzelet és a kreativitásfejlődését elősegítő ösztönző környezet kiemelt fontosságú.

Óvodánkban a verbális érintkezési eszköze a magyar nyelv mellett a német nyelv.

Feladatok és módszertani alapelvek

Az óvodapedagógus, mint modell:

- Szeresse és ismerje anyanyelvét, önképzéssel fejlessze anyanyelvi kultúráját.
- Beszéde legyen követésre méltó példa, a hangok ejtésében kifogástalan.
- Mondatszerkesztése legyen egyszerű, érthető és helyes, de változatos.
- Természetes hangon beszéljen. Tartózkodjon a hangos beszédétől.

- Alkalmazza megfelelően a beszédtechnika elemeit (hangsúly, hanglejtés, hangmagasság, hangsín, ritmus, szünet stb.)
- Törekedjen a szemléletességre, képszerű kifejezések alkalmazására, beszéde színes, érzékletes, dinamikus, megelevenítő erejű legyen.
- Jellemezze határozottság, következetesség, ugyanakkor személyisége elfogadó, együttműködő, odaforduló, támogató legyen.
- Kerülje a kiabálást, a fenyegetőzést, a felháborodását viszont nyilvánítsa ki.
- Alkalmazza a humort, de kerülje a gyermekekre irányuló gúnyt.
- Teremtse olyan biztonságot nyújtó, derűs csoportlétkört, amelyben a gyermek megnyílik, akar és mer kommunikálni, kialakul a beszédkedve.
- Kérdéseivel is fejlessze a gyermekek gondolkodását, ösztönözze beszédre (alkalmazza helyesen a sugalmazó, kiegészítendő, rávezető kérdéseket).
- Tárja fel a gyermekek interakciós zavarait, keresse meg azok okait, tapintatosan törekedjék megszüntetésükre.
- Folyamatosan kísérje figyelemmel a gyermekek kommunikációs készségének fejlődését, beszédhelyzetekben tapasztalt viselkedésük változását, egy-egy új fejlettségi szint megjelenését.
- Ismerje fel a beszédtechnikai hibákat, mintaadással javítsa azokat, a rászoruló gyerekeket irányítsa megfelelő szakemberhez.
- Ismerje meg a család anyanyelvi kultúráját, táj- rétegnyelvi jellemzőit, a köznyelvtől való eltérés okait, a családban esetleg előforduló beszédhibákat.
- Tájékoztassa a szülőket a gyermekekről szerzett óvodai tapasztalatairól, segítse a családot a gyermek anyanyelvi fejlesztésében.
- Az óvodában dolgozó felnőttek egymás közötti érintkezése példamutatóan feleljen meg a gyermekektől is elvárt normáknak.

Tevékenységek

Beszélgetések:

Minden nap lehetőséget kell adnunk a gyerekeknek, hogy elmeséeljék élményeiket, beszélhessenek arról, ami foglalkoztatja őket. A téma jellegétől, intimitásától függően az egész csoporttal, vagy kisebb csoporttal, vagy egy-egy gyerekkel folytatunk beszélgetést.

Mondókázás, verselés, mesélés:

A népi mondókák és a népmesék az anyanyelv sajátos ritmusát, dallamát, hangzóvilágát nyelvünk törvényeinek megfelelő formában közvetítik. A versmondás pedig a legtermészetesebb alkalom a beszédtechnikai problémák javítására, a szókincs bővítésére. A mese a legalapvetőbb élményforrás a gyermekek számára. Oldja a szorongást, levezeti a feszültséget.

Bábozás, dramatizálás:

Az óvodapedagógus bábjátéka során a bábu jó példát adhat a gyerekeknek. A bábozó gyerekek megtanulnak a hangjukkal bánni, párbeszédjeik az aktív szókincs felhasználását segítik. A báb segít a gátlások feloldásában, a bátor tagolt beszédre való szoktatásban. A dramatizálás azonosulási lehetőséget kínál a mese szereplőivel. A mély átéléssel való játék közben, a szorongó gyermek is könnyebben kommunikál, fejezi ki az érzelmeit, vezeti le indulatait.

Szimbolikus szerepjáték

A szerepjáték lehetőséget nyújt a személyiség minden vonásának, minden készségének fejlesztésére, a legkülönbözőbb ismeretek elsajátítására, gyakorlására. Ebben a játékformában állandó érzelmi és intellektuális kapcsolat, kölcsönös információcsere és interakció van jelen. A dráma sajátos eszközeivel való nevelés pedig a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás, a közlés megkönnyítését szolgálja.

Nyelvi játékok:

Fontos, hogy szervesen illeszkedjenek ezek a játékok is a gyerekek tevékenységéhez, játékos keretben sok-sok ötlettel fűszerezve kezdeményezze az óvodapedagógus mindkét nyelven.

A fejlődés jellemzői óvodás kor végére

- A gyerekek páros és csoportos beszédhelyzetekben megfelelő beszédfordulatokkal és viselkedési formákkal teremtik meg és tartják fenn a kapcsolatot.
- Nyugodtan, figyelmesen hallgatják végig az óvónőt, és ha párbeszédben vesznek részt, várják meg a másik megnyilatkozását. Saját kérdésüket, válaszukat, kiegészítő gondolataikat ahhoz igazítják.
- Helyesen használják a névmásokat, a névutókat, a jövő idejű igeidőt és igemódokat.
- Beszédjüket személyiségüknek és az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő természetes gesztusokkal, arcjátékkal kísérik.

- Tisztán ejtenek minden beszédhangot.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

A gondozási tevékenységek jó alkalmat teremtenek a párbeszéd kialakítására, a szóbeli utasítás megértésének és követésének megfigyelésére. A társas kapcsolatok alapja a kommunikáció, az anyanyelv használata. A játékban és ezen belül a tanulási folyamatban kialakult kapcsolatok természetes körülmények között fejlesztik a beszédet. A munka jellegű tevékenységek is szükségessé teszik a folyamatos kapcsolattartás érdekében a beszédet.

Összegzés:

Az anyanyelvi nevelés programunkban fontos helyet foglal el. Az óvónő a gyermekeket tapasztalásos, érzékszervi élményeken át fejleszti, így beszédük a változatos tevékenységek, érintkezések során fejlődik. A gyermekek a nyelv elsajátítása során teljes személyiségükben fejlődnek.

6 Az óvodai élet megszervezésének elvei

6.1 Személyi feltételek

Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell, mintát jelent a gyermek számára. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez. A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli. Az ebben érintett gyermekek számára az óvoda biztosítja a szakember által történő fejlesztést.

A nemzetiségi neveléshez kapcsolódóan lehetőség szerint minden csoportban biztosítjuk egy fő nemzetiségi óvodapedagógus jelenlétét, hogy megvalósítsuk a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.

Amennyiben menekült gyermek érkezik az óvodába, úgy feladatunk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

6.2 Tárgyi feltételek

Arra törekszünk, hogy gyermekek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak és amelyek alakításában a gyermekek adott szükségleteik, tevékenységeik szerint vegyenek részt. Az óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épülete, udvara, kertje, berendezése, oly módon van kialakítva, hogy az a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, megfelel változó testméretűeknek, biztosítja egészségük megőrzését, fejlődését. Lehetővé tesszük mozgás- és játékigényük kielégítését. A gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal igyekszünk körül venni. A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel helyezzük el.

Biztosítjuk a megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, lehetőséget teremtünk a szülők fogadására is.

6.3 Az óvodai élet megszervezése

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

A program napirendje

Időtartam	Tevékenységek
6. 30 – 7. 30	Gyülekező, szabad játék
7. 30 – 11. 30	Játékba integrált tevékenységek <ul style="list-style-type: none"> • verselés, mesélés • ének, zene, népi játék, tánc • rajzolás, festés, mintázás, kézimunka • külső világ tevékeny megismerése • mindennapos mozgás • testápolási teendők, reggeli
8.30 - 9.00	
10. 30 – 11.30	Játék a szabadban <ul style="list-style-type: none"> • énekes játékok és szabad játék az udvaron • séták • testápolási teendők
11. 30 – 12. 30	Ebéd <ul style="list-style-type: none"> • testápolási teendők
12. 30 – 15.00	Pihenés, alvás mesével, altatóval
15.00 – 15. 30	Folyamatos ébredés <ul style="list-style-type: none"> • testápolási teendők • uzsonna
15. 30 – 17.00	Szabad játék hazamenésig

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében, az óvodai csoportokban összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekekre is ezt kell alkalmazni

Amennyiben, az infrastrukturális lehetőségek ezt lehetővé teszik, akkor külön térben szervezeten valósulhat meg ez a fejlesztő tevékenység.

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. A gyermeki fejlődés nyomon követésére az oviKRÉTA felületét használjuk. A gyermek tanköteles korát megelőző nevelési évben, fejlődésének nyomon követése kiegészül az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek kötelező dokumentumban való rögzítésével az iskola-előkészítő, fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében. A gyermekfejlődésének vizsgálata céljából, a tanköteles kor betöltéskori nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

6.4 Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai

6.4.1 Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés legfontosabb eszköze. A játék belső indítékok alapján létrejövő önkéntes tevékenység, amelyben a gyermek elemi pszichikus szükségleteit dolgozza fel, miközben ismereteket és készségeket sajátít el. A játék tükrözi a kisgyermek fejlettségét és az ismeretek bővülésével változik a játék minősége is. A játék a gyermek saját, belső világából alakul. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia.

Feladatok és módszertani alapelvek

- Az óvónő élje bele magát a gyerek által elképzelt, megteremtett játékhelyzetbe, és ezt megértve tapintatosan működjék együtt velük. Az együttműködése nyilvánuljon meg gesztusaiban, konkrét segítségnyújtásban.
- Az óvónő biztosítsa, hogy a gyerekek saját elgondolásaikat valósíthassák meg a játékban, hogy fantáziájuk, hangulataik, érzelmeik szabadon megnyilvánulhassanak. Ne avatkozzék be indokolatlanul a gyerekek játékába. A segítségadás módját és mértékét mindig a konkrét játékhelyzetnek, a csoport és az adott gyerek fejlettségének, igényének megfelelően alkalmazza.

- Avatkozzon be, ha a játék tartalma nemkívánatos viselkedési formák kialakulását váltja ki. Ilyenkor igyekezzék pozitív fordulatot adni a játéknak. Segítsen, ha a gyerekeknek technikai tanácsra van szükségük, fokozza játékkedvüket, és mélyítse el a játékot.
- Az óvónő vegye figyelembe a fejlődés egyéni sajátosságait is: fejlettségük különböző szintjét, aktivitásuk eltérését, érdeklődésük különbözőségeit.
- Ezért tartsa természetesnek, hogy a gyerekek játékának színvonala különböző. Igazodjék az adott fejlettségi szinthez, valamint segítse elő, hogy a gyerekek - egyéni lehetőségeiknek megfelelően - magasabb szintre jussanak el.
- A jó hangulatú és hőfokú játék irányítása megköveteli az óvónőtől, hogy ismerje a gyerekek érdeklődési körét, tapasztalatait, élményeit, játékuknak jellemzőit. Kísérje figyelemmel a játszó csoportok szerveződését, a gyerekek elképzelését, gondolatmenetének alakulását.
- Törekedjen megérteni, hogy játékuiban mit akarnak elérni, mit szeretnének létrehozni a gyerekek.
- Figyelje meg, hogy ki milyen szerepet vállal a játékban, abban hogyan viselkedik, milyen mértékben éli bele magát a szerepébe.
- Teremtse meg a játék lehetőségeit a szabadban és az udvaron is. Változatos játékok szervezésével érje el, hogy a gyerekek szívesen tartózkodjanak a szabadban. Tartsa lényegesnek, hogy a közös játékban a gyerekek érdeklődéssel, aktivitással, igazi játékkedvvel vegyenek részt.
- Fejlessze a játék közben szerzett élmény a gyermekek lényeges személyiségjegyeit, önállóság, kezdeményezés, aktivitás stb.
- Az óvónő biztosítsa azokat a feltételeket, amelyek kedvezően hatnak a játék kialakulására, a gyerekek játékkedvére, amelyek ösztönzik őket, és amelyek segítségével játékuik tartalmasabbá, sokoldalúbbá válhat.
- Teremtse meg a nyugodt légkört, segítse a gyermekeket a különböző tevékenységekben, élethelyzetekben az önállóság kialakításában. Törekedjék arra, hogy a gyermekek sokféle játékot indíthassanak el és szervezhessenek önállóan. Segítse a gyerekeket a megfelelő eszközök kiválasztásában, sarkallja az önálló kezdeményezésre őket. Támogassa az óvónő a legkisebb gyerekek önállóságra törekvését a játékfajták és a játszótársak megválasztásában is. Növelje a nagyobbak társaik iránti érdeklődését. Segítse a magányosan játszó gyermekeket abban, hogy a közös játékba is bekapcsolódhassanak.

- Biztosítson az óvónő megfelelő helyet a játék kialakulásához, lefolyásához. Alakítson ki állandó és ideiglenes játszóhelyeket pl. barkácsoláshoz, dramatizáláshoz, festéshez, mintázáshoz.
- Biztosítsa az elmélyült, nyugodt játékot és az ehhez szükséges helyet az udvaron, a kertben és a kirándulások alkalmával is.
- Alakítsa úgy a feltételeket, hogy az udvaron a különböző fejlettségű gyerekek együtt is játszhassanak.
- Szoktassa a gyerekeket ahhoz, hogy önállóan alakítsák ki maguknak a játékhoz szükséges helyet, rendezzék át ennek érdekében a csoportszobát, majd a játék befejezése után a bútorokat rendezzék vissza.
- Törekedjék az óvónő arra, hogy a nap minden időszakában, teremben, szabadban egyaránt a játékra biztosított idő lehetőleg összefüggő legyen.
- Az óvónő olyan játékeszközöket biztosítson, amelyek az elmélyült játék kialakulását segítik, motiváló, fejlesztő hatást váltanak ki. Vegye figyelembe az egyes játékszerekhez fűződő érzelmi kötődést és ennek figyelembevételével elégítse ki ezt mennyiségileg is /3-4 évesek/.
- A nagyobbak számára bővítse a választékot, olyan eszközökkel, tárgyakkal egészítse ki a játékkészletet, amelyek tartalmassá teszik a játékot s egyben módot adnak a gyerekeknek a környezetből vett tapasztalatok, élmények valóság-hű felelevenítésére. Tegye lehetővé, hogy a gyerekek - kedvük szerint - a környezetükben lévő tárgyakat /székeket, asztalokat / bevonhassák a játékba.
- Biztosítsa, hogy a játékszerek a gyerekek számára könnyen elérhető helyen legyenek.
- Mivel a játék témája, tartalma nagyrészt a gyerekek valóságról szerzett benyomásaitól, tapasztalataitól függ, ezért az óvónő gondoskodjék arról, hogy a gyermekek minél jobban megismerjék környezetüket. Törekedjék arra, hogy a tapasztalat - és ismeretszerzés pozitív érzelmeket váltson ki, élménnyé váljék.

Összefoglalva: az óvónő úgy közelítsen a játékhoz, hogy egyidejűleg megengedő és modellnyújtó legyen. Biztosítsa a gyerekek nyugodt légkörben és intenzív hatásokra létrejövő szabad játékát, valamint érvényesüljön kulturális és civilizációs értékeket, normákat átadó szerepe.

Tevékenységek

Gyakorlójáték

- 3-4 éves szívesen ismétletnek szavakat, szótagokat a halandzsza játékok szabályai szerint. Örömet szerez számukra a ritmus és a hozzákapcsolódó játék, ez készteti őket ismétlésre. A játékot ugyanolyan szabály szerint ismétlik. Játékszereket és eszközöket rakosgatnak maguk alkotta játékszabály szerint.
- 5-6-7: éves csak akkor játsszanak, ha a képességeik fejletlenek, élményeik szegényesek vagy az új játékszer eszköz használatát még nem ismerik.

Szimbolikus szerepjáték

- 3-4 éves: Betartják a játékszerekkel és együtt játszással kapcsolatos elemi szabályokat. Egyedül, egymás mellett vagy 2-3 gyerekből álló csoportban játszanak. Olyan játékokat játszanak, amelyek egyszerű cselekvéseket tartalmaznak. A báboknak helye van a csoportban. A bábok használata, mozgása felkelti a gyerek érdeklődését.
- 4-5 éves: Kisebb - nagyobb csoportokban játszanak. Játékukban környezetük egyszerűbb jelenségeit újra alkotják. Kötődnek szerepükhöz. Egyszerűbb közös játékokat szerveznek, a szükséges játékszereket kiválasztják.
- 5-6-7 éves: Alkalmazkodnak a játék szabályaihoz, játszótársaikhoz. Számukra kevésbé érdekes, kedvezőtlenebb szerepeket is vállalják. Olyan játékhelyzeteket hoznak létre, amelyben ábrázolják a felnőttek tevékenységét. A bábokat már a megfelelő meséhez, élményeikhez kapcsolják. A hétköznapi élet figuráit is használják, amelyekkel a saját élményeiket játsszák el.

Barkácsolás

- 3-4 éves: A gyerekek segítenek az óvónőnek a kevésbé munkaigényes játékok elkészítésében, hibás eszköz javításában.
- 4-5 éves: Segítenek a játékok javításában, megbeszélnek az óvónővel, hogy egy-egy helyzetben mire van szükségük, közösen megpróbálják elkészíteni.
- 5-6-7 éves: A gyerekek maguk kezdeményeznek, maguk által választott módon és eszközökkel. A létrehozott eszközt felhasználják játékukban.

Konstruáló játék

- 3-4 éves: A gyerekek olyan építményeket alkotnak, amit még nem képesek megismételni. Számukra az összerakogatás, szerkesztés szerez örömet.

5-6-7 éves: Játékszereket is készítenek. Élethelyzet reprodukálása közben építenek, szerelnék vagy az alkotás hatására beleképzelik magukat a különböző élethelyzetekbe.

Bonyolultabb alkotásokat hoznak létre. Eredményességre, pontosabb megközelítésre, a játékkal való sokoldalú kapcsolatra törekcsenek. Alkotásaikat önállóan hozzák létre, az anyagok, eszközök kimunkálásával.

Szabályjáték

3-4 éves: Olyan játékokat játszanak, amelyek szabályai egyszerűek, amelyben nincs különösebb kötöttség és nem szükséges hozzá az egész csoporttal való együttműködés.

4-5 éves: Megtartják a játékban betöltött szerepüket, nem árulják el a közös titkot. A játék szabályait önként vállalják, megszegésük vagy betartásuk különböző érzelmeket vált ki a résztvevőkből és ez meghatározza a csoporthoz, egymáshoz való viszonyukat.

5-6-7 éves: Olyan szabályjátékokat választanak, amelyek nagyobb ügyességet, nagyobb szellemi erőfeszítést igényelnek. Bonyolultabb szabályjátékokat is játszanak, figyelmeztetve egymást a szabályok betartására.

A játék és a néphagyomány ápolás kapcsolata

A játék „klasszikus” tartalma kiegészül népi játékokkal. Ezek a következők lehetnek:

- énekes - táncos játékok, (szembekötösdí, gyűrűsdí, párcserélő játékok, fogyó- gyarapodó játékok, leánykérő játékok, lakodalmás játékok, vásáros játékok, furfangos és szórakoztató játékok).
- mozgásos és küzdő játékok (versengő, váltást tartalmazó játékok, várkörül járás, sorjátékok, hidas játékok),
- népszokásokat őrző dramatikus játékok (a jeles napokhoz kötődő játékok pl. pásztorjáték),
- népi játékszerek készítése (bábuk, játékbútorok, csutkababa, töklámpás, csuhéfigurák, kukoricaszárból kunyhó készítése).

Mindezek új tartalommal töltik meg a gyermekek játékát.

A fejlődés jellemzői óvodás kor végére

Gyakorlójáték

A gyakorló játék tartósan csak akkor jelentkezik, ha a gyermek fejlődésében lemaradt, képességei fejletlenek, tapasztalatai, élményei szegényesek, vagy amikor egy új játékszer,

eszköz használatát még nem ismeri, és a sikeres játékhoz a játékszerrel való előzetes manipulálásra van szüksége.

Gyakorló játék jelentkezik a konstrukciós és szerepjáték elemeiként is.

Az óvónő ebben az életkorban is engedje a gyakorló játékot. Ha azonban azt tapasztalja, hogy egyes gyerekek kizárólag ezen a szinten maradnak, keresse meg az okokat, s igyekezzék ezen a fejlődési fokon átsegíteni őket. Előfordulhat, hogy a szerep- vagy a konstruáló játék egy-egy művelete kiválik a játékból, a gyerekek belefeledkeznek a műveletek, mozdulatok ismételtetésébe. Amíg aktívan belemélyed tevékenységébe, az óvónő ne zavarja meg. Amikor azonban az aktivitása csökken, ösztönözze szóval, esetleg eszközökkel a korábbi, abbahagyott játék folytatására.

Konstruáló játék

A konstruáló, építő játékelemekből játékszereket is tudnak készíteni a gyerekek. Az építés, a konstruálás gyakran a szerepjátékokhoz kapcsolódik: az élethelyzetek reprodukálása közben építenek, szerelnek, szerkesztenek, vagy a létrehozott alkotás hatására képzelik bele magukat különböző élethelyzetekbe. Az óvónő készítse őket arra is, hogy az elemekből a valóság tárgyaihoz, játékszerekhez vagy egyszerű modellekhez hasonlót készítsenek.

A konstruálás fejlettebb fokán a gyerekek mind igényesebbekké válnak alkotásaikkal szemben. A fejlődést egyaránt jelzi a bonyolultabb alkotások létrehozása, az eredményességre törekvés, a választott elképzelt modell egyre pontosabb megközelítésének igénye, a bonyolultabb játékelemek biztos kezelése, a szerepjátékkal való sokoldalú kapcsolat.

Az óvodáskor végén alkotásaikat már önállóan, sok egyéni ötlet alapján hozzák létre, és képesek a különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására is.

Szabályjáték

Választhatnak olyan szabályjátékot is, amely nagyobb ügyességet vagy nagyobb szellemi erőfeszítést igényel. A nagyok már a bonyolultabb szabályjátékok megtanulására és gyakorlására is képesek, s miközben azt nagy kedvvel, örömmel játsszák, egymást a szabályok betartására is figyelmeztetik. Az óvónő engedje, hogy a gyerekek játékában az egészséges versengés is jelen legyen, ez azonban soha ne csapjon át az egymással szembeni negatív érzelmek kifejezésébe.

Szimbolikus szerepjáték

Megértik és elfogadják játszótársaik elgondolásait, tevékenységük logikáját. Alkalmazkodnak a játék szabályaihoz. Le tudnak mondani egy-egy kedves játékszerről. Vállalják a számukra

kevésbé érdekes, kedvezőtlenebb szerepeket is. Tudnak vezetni, és játszótársaikhoz alkalmazkodni. Képesek olyan játékhelyzeteket létrehozni, amelyekben tapasztalataik, érdeklődésük alapján ábrázolhatják a felnőttek tevékenységét és különféle kapcsolatait.

Megfelelő tapasztalatok és élmények birtokában, önállóan a játék előzetes közös tervezésében, a szerepek kiválasztásában, a játékszerek és eszközök megválasztásában, a szabályok betartásában.

A játszócsoportok tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakul ki. Bábjátéknál ebben a korban a gyerekek kézméretének megfelelő bábok, valamint az asztalra állítható, a gyerek magasságának megfelelő paraván is álljon rendelkezésre, hogy ülve bábozhassanak. A bábuk kiválasztása feleljen meg a gyerekek által kedvelt meséknek, kapcsolódjék élményeikhez. Időnként cserélje az óvónő a bábukat, hogy több mesét, történetet is eljátszhassanak. A mesealakok mellett kedveltek a hétköznapi élet figurái is (kislány, kisfiú, bácsi, néni, orvos, csecsemő stb.), amelyek a saját élmények eljátszására alkalmasak. Készítsen az óvónő a gyerekekkel közösen sík- és egyszerű fakanálbábukat fából, terményből vagy más anyagból. A bábjátékhoz szükséges eszközök készítése váljék a gyerekek szívesen végzett tevékenységévé.

Barkácsolás

Az óvónő segítse elő, hogy a barkácsolás a szerepjáték, a bábozás természetes eszköze, alkotórésze legyen. A gyerekek egy-egy esetben maguk kezdeményezzék a maguk által választott módon és eszközökkel. A létrehozott eszközt minden esetben használják is fel a játékban dramatizálásban.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

A játék a nevelési folyamat egészét áthatja, ezért minden nevelési területtel szorosan összefonódik.

Összegzés:

A jó légkörű játékban a néphagyomány ápoló tevékenységek érzelmi többlettel a gyermekek élményeit gazdagítják. A tartalmi gazdagítás kiteljesíti a felszabadult játék személyiségfejlesztő hatását. Ebben a folyamatban a gyermekek személyisége a legteljesebben fejlődik és fejleszthető.

6.4.2 Munka jellegű tevékenységek

A munka jellegű tevékenység aktív, önkéntes, örömmel és szívesen végzett tevékenység, játékos jellegű. Munkavégzés jellegű tevékenység közben a gyermekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat szereznek természeti és társadalmi környezetükről, a munkához szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok /pl.: kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság/ alakításának fontos eszköze. A közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának, a saját és mások elismerésének egyik formája.

A gyermeki munka óvodánkban tudatos pedagógiai szervezésű, a gyermekekkel való együttműködést, konkrét, reális, értékelést igényel.

Feladatok és módszertani alapelvek

- Az óvónő támaszkodjon a munka játékkal megegyező sajátosságaira, erősítse és fejlessze a játéktól eltérő vonásait is.
- Tanítsa meg a gyermekeket a feladatok elvégzésére. Ismertesse meg velük az adott munkaeszközöket és tanítsa meg azok használatát. Teremtse meg az önálló munkavégzés lehetőségeit. Fokozatosan és fokról fokra vezesse be, illetve növelje az újabb munkafajtákat. Biztosítsa a gyerekek aktivitását, a munka állandóságát és folyamatosságát. Vegye figyelembe az óvónő a gyermekek egyéni sajátosságait. A gyerekek fejlettségének megfelelően értékelje a munkát. Ébresszen kedvet a további munkához. Érje el, hogy a munka a napi tevékenységek természetes részét alkossa. Teremtse meg a nyugodt és kiegyensúlyozott munkához szükséges légkört. Tegye lehetővé, hogy a gyerekek a kedvelt munkafajtákban elmélyedhessenek.
- Az óvónő a legkisebb óvodásokat is vonja be az alkalomszerű munkákba, ami lehet esetleges, vagy lehet szabályosan ismétlődő. A szabályosan ismétlődő mindennapi munkák a rend fenntartásáért végzett tevékenységek (pl. játékok elrámolása, terem díszítése).
- Az óvónő tervezze meg az egyéni megbízások lehetőségeit (pl. információk közvetítése, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok előkészítése).
- Az óvónő segítségével a gyermekeknek legyen lehetőségük a növény- és állatgondozásra. Vonja be a gyerekeket az akvárium, a természetsarok gondozásába, a szobanövények átültetésébe, a virágoskert megtervezésébe, ápolásába.
- Ismertesse és mutassa meg az udvaron végezhető munkákat és az ezekhez szükséges eszközöket.

Tevékenységek

Naposság:

- terítés
- játékelrakás (csoportszoba, udvari játékok)
- teremrendezés, (asztalok, ágyak)

Növény és állatgondozás, kerti munkák:

- a természetsarok növényeinek gondozása a csoportszobában, állatok etetése, gondozása (akvárium), télen a madarak etetése (madárvédelem)
- a kiskertben a föld előkészítése gyermekszerszámokkal
- a virágos kertbe, virágládákba magvak és palánták ültetése
- öntözés, gyomlálás
- termések betakarítása, téli tárolása, befőzés
- gyümölcsök szüretelése (dió, birsalma)
- szőlő préselése, mustkészítés
- fű és levelek gereblyézése az óvoda udvarán

Alkalmi munkák:

- játékkészítés a kisebbeknek, az óvoda dolgozóinak
- termék feldíszítése ünnepekkor
- süteménysütés
- ajándékkészítés
- alkalomszerű takarítás

A fejlődés jellemzői óvodás kor végére

Naposság

A naposok önállóan felteszik az asztalterítőket, előveszik és kiosztják az étkezéshez szükséges eszközöket, és esztétikusan elrendezik az asztalon.

- Étkezés után leszedik az asztalt, a terítőt önállóan összehajtják, és helyére teszik. A papírszalvétát összehajtogatják, és a szalvétatartóba helyezik.
- Játékelrakás után, ha szükséges, eligazítják, esztétikusan elhelyezik a tárgyakat.
- Figyelemmel kísérik, hogy az udvari játékok a helyükre kerültek-e.
- A tevékenységekhez szükséges eszközöket a megjelölt helyre viszik.

- Vigyáznak a különböző helyiségek rendjére, szükség szerint átrendezik a csoportszobát.

Alkalomszerű munkák

- Részt vesznek a csoportszoba díszítésében, rendezésében, a csoportszoba átrendezésére vonatkozó megbeszélésen ötletet adnak az óvónőnek. Önállóan képesek a terem díszítésével kapcsolatos feladatok ellátására, virágot hoznak a vázába stb.
- Vigyáznak a terem rendjére; pl.: felveszik az elejtett papírdarabot, helyére viszik a kint felejtett eszközöket.
- Részt vesznek a játékszerek tisztításában, a babaruhák mosásában. A nagyobbak az ünnepekre ajándékokat készítenek.
- Minden olyan területen segítenek, ahol erre szükség van.

Növény és állatgondozás

- Az óvónő igyekezzék a növény- és állatgondozást úgy megszervezni és irányítani, hogy a gyerekek minél önállóbban láthassák el feladataikat.
- A természetsarokban lévő növények gondozásába, időnként átrendezésébe, átültetésébe a növények és a termések gyűjtésébe az óvónő próbálja meg bevonni a csoport minden tagját.
- A gyerekek közösen és egyenként is gyűjtsenek különböző terméseket, kavicsokat. Engedje meg a gyerekeknek, hogy otthoni gyűjteményeiket behozzák a természetsarokba.
- Hívja fel a figyelmüket arra, hogy mit, hol és mikor gyűjthetnek.
- A különféle magvak és gyökerek csíráztatását, hajtását a gyerekekkel együtt készítse elő.
- Gondoskodjanak szerszámokról és más kellékekről.
- A virágos és (veteményes) kert kialakítása közben törekedjék arra, hogy a gyerekek évszakok szerint követni tudják, mikor, milyen virág, zöldség nyílik, terem.
- A virágok szépítsék az óvodai környezetet.
- A kisállatok gondozásának feladatai a 4-5 évesekével azonosak, de a gyerekek itt már kapjanak nagyobb önállóságot. (Akvárium gondozása, madarak téli etetése.)

Kerti munkák

- A gyerekek részt vesznek az ültetésben. Előkészítik a földet és elvetik a magvakat. Folyamatosan átrendezik, más és más növényekkel ültetik be az természetsarkot.
- A virágoskertben az évszaknak megfelelő virágokat, magvakat ültetnek, segítenek a palánták kiültetésében.
- Folyamatosan részt vesznek a növények gondozásában.

- Ősszel segítenek a kertbe kiültetett növények felszedésében, a termés betakarításában, a gyümölcsök összeszedésében, a kert téli előkészítésében.
- Folyamatos feladatuk az udvar és a kert rendezése.
- Folyamatosan gondozzák a természetsarok növényeit.
- Az állatok gondozásába az óvónő irányítása és felügyelete mellett kapcsolódnak be.
- Ősszel önállóan terméseket gyűjtenek.
- Közreműködnek a falevelek összegereblyezésében.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

A munka jellegű tevékenységek óvodáskorban a játékkal vannak a legszorosabb kapcsolatban. Környezeti neveléssel: kerti, udvari munkák, növény és állatgondozás. Közösségi neveléssel mivel az együttesen végzett munka segíti a baráti kapcsolatok, kisebb csoportok kialakulását, megszilárdulását. Az óvoda és a szülők kapcsolatánál az óvónő segítse a szülőket, hogy vegyék komolyan és tartsák tiszteletben a gyerekek munkáját és a családban is szoktassák a gyerekeket munkára a saját személyével kapcsolatban. Munkatevékenységek közben bővül szókincsük, fejlődik beszédkészségük is.

Összegzés:

A munka jellegű tevékenységek gyakorlása során a gyerekek tapasztalatokat, jártasságokat szereznek. Az érzelmi hatások révén feladattudatuk, önértékelésük, önbizalmuk fejlődik. A közösen végzett munka, erősíti a baráti, az egymást segítő kapcsolatok alakulását. A környezetükben lévő felnőttek munkája például szolgálhat és meghatározója lehet a munkához való viszonyoknak.

6.4.3 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A szervezett tanulás formái

ÉLETKOR	KÖTÖTT	KÖTETLEN	KÖTÖTT vagy KÖTETLEN
3-4 év	-	Verselés, mesélés Ének, zene, népi játék, tánc Rajzolás, festés, mintázás kézimunka, Mindennapos mozgás	Külső világ tevékeny megismerése Nemzetiségi nevelés
4-5 év	Mindennapos mozgás	Verselés, mesélés Ének, zene, népi játék, tánc Rajzolás, festés, mintázás kézimunka,	Külső világ tevékeny megismerése Nemzetiségi nevelés
5-6-7 év	Mindennapos mozgás	-	Mese, vers Ének, zene, népi játék, tánc Rajzolás, festés, mintázás kézimunka, Külső világ tevékeny megismerése Nemzetiségi nevelés

6.4.3.1 Nemzetiségi nevelés, nyelvoktatás

6.4.3.1.1 Német nyelvi nevelés és nyelvelsajátítás feladatai, és általános elvei

- Óvodánkban, azokban a csoportokban, ahol nemzetiségi óvodapedagógus is található, kezdeményezéseink egyik héten német, a másik héten, magyar nyelven folynak. A nemzetiségi óvodapedagógusok a gyermekekkel lehetőség szerint németül beszélnek, láthatóan nekünk is örömet jelent a beszéd. Közben bízunk abban, hogy minden egyes gyermek velünk együtt érti a nyelvet.
- Cselekvéseinket, tevékenységünket német szóval kísérjük.
- Játékukban gyakran kísérjük német szóval a gyermekeket.
- A különböző napi tevékenységekhez (kézmosás, rendrakás, étkezés) mondókázunk, német nyelven adjuk az utasításokat.
- Érthetően és pontosan beszéljük a német nyelvet. Követhető beszédtempót választunk.
- Beszédünkben tudatosan alkalmazzuk a testbeszédet (mimika, gesztikuláció), hogy a gyermekek lássák is, amit beszélünk.
- Pontos fogalmakat használunk.
- Szemmagasságban beszélünk a gyermekekkel.
- Tudatosan alkalmazzuk a testbeszédet az elmondottak szemléltetésére.
- A gyermekek nyelvi kifejezőképességét új fogalmak bevezetésével és azok gyakori ismétlésével gazdagítjuk.
- Körültekintően és figyelmesen hallgatjuk a gyermek közléseit. Megnyilatkozásaikat, beszélgetéseiket érdeklődéssel követjük, ezzel jelezzük párbeszéd készségünket. Figyelemmel hallgatjuk a gyermeket, hagyjuk beszélni, miközben rá nézünk. Hagyunk időt erre a gyermeknek és magunknak is. Ha valamit nem értettünk, újra megkérdezzük.
- Ha hibásan fejezi ki magát a gyermek, nem szakítjuk félbe, hagyjuk elmondani a mondandóját. Észrevétlenül megismételjük hibátlanul a mondottakat. Tiszteljük a gyermekek kívánságait és érzéseit. Ezek a tapasztalatok beszédre ösztönzik a gyermeket. Örömet lel a párbeszédekben.
- Az óvodai életben minden cselekvést, történést beszéd kísér. Tudatában vagyunk annak, hogy a nyelvi fejlesztés a mindennapi beszélgetéssel és meséléssel kezdődik. Napirendünk minden mozzanatát megragadjuk, hogy a gyermekkel németül beszéljünk.

Alapelvünk: a mindennapi élethelyzetekben, étkezésnél, a mosdóban, öltözködéskor stb., németül beszélünk a gyermekekkel.

- Érkezéskor minden gyermeket személyesen üdvözlünk, szemkontaktust veszünk fel vele és németül szólítjuk meg. Közben egyszerű mondatmodelleket használunk
- A napirend egyes cselekvéseiben, rendrakásnál, az öltözőben, a mosdóban, a tornánál németül beszélünk.
- A reggelinél egyszerű utasításokat adunk német nyelven. Az ebédnél is németül beszélünk a gyermekekkel. Megnevezzük az ételleket, étkezéshez kapcsolódó mondókákat mondunk, utasításokat, kéréseket fogalmazunk meg német nyelven. Pihenéskor német altatódalt énekelünk.
- Játékidőben amikor lehetséges, németül beszélünk.
- Foglalkozásokon németül beszélünk, énekelünk, mondókázunk.

Tevékenységek

- A kulturális hagyományok identitást alapozó, alakító tevékenységek

Közösségi érzést fejlesztenek és erősítenek. Az élő szokások élményt jelentenek a gyermekeknek, teljes körű átélést biztosítanak. A magyarországi német kulturális hagyományokat a gyermekek aktuális környezetének figyelembevételével ápoljuk. A nyelv és a kultúra nagyon közel állnak egymáshoz. Lehetővé tesszük a gyermekeknek a magyarországi németek kultúrájával, hagyományaival, életformáival való találkozást. Élő szokásokat ápolunk és továbbadjuk azt. Eközben lehetőség szerint németül beszélünk. Együtt gyűjtünk a gyermekekkel kulturális értékeket (ruházat, szerszámok, használati eszközök). Együtt csodálkozunk rá azokra és beszélgetés témájává tesszük. Beépítjük mindennapi környezetünkbe (kiállításal). A gyermekek cselekvéseihez hozzáférhetővé tesszük (szülőprézelés, nemzetiségi napok).

Ápoljuk a régi dal- és mesevilágot. Részvevői vagyunk a falu és a tágabb környezet ünnepeinek és ünnepélyeinek. A magyarországi németek hagyományos ünnepeit és ünnepélyeit kétnyelvűen szervezzük meg a gyermekekkel. Tágabb környezetünkben meglátogatunk érdekes, különleges intézményeket (tájház, iskola, gazdasági udvar, könyvtár). Népviseletet és néptáncos ruhákat szerzünk be. A gyermekekkel német néptáncot táncolunk, népviseleti ruhában. A helyi szokásokat, hagyományokat beépítjük az óvoda mindennapi életébe,

használjuk a helyi vagy a magyarországi németekre jellemző szimbólumokat. Hagyományos süteményeket, helyi specialitásoknak megfelelő ételeket készítünk, melyek receptjeivel is megismertetjük a fiatal szülőket az óvodai rendezvényeken. Megismertetjük a gyermekeket a hagyományos magyarországi német hangszerekkel (tangóharmonika).

Nyelvi fejlesztés a játékban

Sokféle játéklehetőséget kínálunk, melyek egyben alkalmasak a német nyelv elsajátítására. A szabad játékban a gyermek maga dönt arról, kivel, mivel, hol és mennyi ideig szeretne játszani. Napirendünkben a szabad játéknak nagy teret engedünk. A gyermekek szembesülnek saját és mások érzéseivel, megtanulnak tekintettel lenni ezekre, megélik erősségeiket és gyengeségeiket. Játékukban megfigyeljük a gyermekeket és megfelelő időben játékötleteket adunk német nyelven. Beleéléssel veszünk részt a játékban és közben németül beszélünk. Sokszínű kreatív játékkal és játékformákkal ismertetjük meg a német nyelvet: dalok, mondókák, beszélgetések, szerepjátékok, körjátékok, táncok, mesék. Minden lehetséges mindennapi élethelyzetben, beszédre ösztönözzük a gyermekeket. Beszélgetéseket kezdeményezünk séták, kirándulások után. Ezekben a gyermekek sok benyomást szereznek, amelyekről beszélni akarnak. Lehetőséget teremtünk óvodán kívüli eseményekről, tapasztalatokról beszélni.

Nyelvi fejlesztés a mese, vers kezdeményezéseken

A képeskönyvek elengedhetetlen kellékek az óvodai nyelvi nevelésben. A nyelvi kifejezés és a látás együttesen hordoz örömforrást a képeskönyvek nézegetésekor. A könyvek tartalmát hallva, a képek nézésekor, olvasásakor szabadjára engedhetik fantáziájukat és közben fejlődik szókincsük. Meséket, szabadon történeteket mesélünk, képeskönyvekből olvasunk. A gyermekek a meséket dramatizálják, ill. bábokkal eljátsszák. Bábokkal német nyelvű cselekvéseket kezdeményezünk minden héten.

Nyelvi fejlesztés ének-zene, énekes játék, gyermektánc kezdeményezéseinken

A gyermekek szívesen zenélnek - a zene felszabadít, örömforrást jelent, a jó közérzet megteremtésének fontos eszköze az óvodában. Zenélés, dalolás közben játékosan tanulják a német nyelvet. Kezdeményezéseinkben figyelembe vesszük a korai zenei fejlesztést, ezzel erősítjük a gyermek jó közérzetét miközben új kifejezési formákat fedez fel. A mondókák ritmusa, a játékdalok dallama megalapozzák a nyelvi gondolkodást, emlékeztetést. A daloknak, körjátékoknak, táncoknak, zenei történeteknek meghatározó szerepe van az óvodai

mindennapokban. Szinte minden játékban találunk ritmikus mozgásokat, pl. ujj-játékokban és körjátékokban. Ezekhez nem mindig van szükségünk hangszerekre, a testünk is lehet eszköz ezekben. Az ujj-játékok nyelvhez, és mozgáshoz kötődnek, ezzel örömforrást jelentenek a gyermekek számára. Játsszunk az Orff-hangszerekkel is, mely a gyermekek élményszerzési- és kifejezőképességét fokozza. A gyermekek nagyon kreatívak és minden tárgyban képesek hangot és dallamot találni, mellyel ritmust hoznak létre - tehát zenélnék. A gyermekeket megismertetjük a magyarországi németek jellegzetes hangszereivel.

A polcokon mindig található német nyelvű játékok, könyvek CD-k.

Nyelvi fejlesztés a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka kezdeményezéseinken

A gyermekek ábrázoló tevékenysége közben német nyelven nevezzük meg a felhasznált eszközöket, anyagokat. Utasításokat német nyelven adjuk és megnevezzük a létrehozott tárgyakat, alkotásokat. A gyerekek németül ismerkednek a formákkal és színekkel a kezdeményezéseink során. Mivel a tevékenységeket német nyelven kísérik, a festés, vágás, hajtogatás, sodrás, színezés és hasonló kifejezéseket is folyamatosan hallják, és fokozatosan elsajátítják mindezeket barkácsolás közben.

Nyelvi fejlesztés külső világ tevékeny megismerésekor

Lehetőségeinkhez képest eredeti helyszíneken juttatjuk élményhez a gyermekeket (szüret, pince, kukoricatörés, rét, gyümölcsöskert, piac, bolt, templom).

Kirándulásokat szervezünk, pl. a víz világnapján a patakhoz kirándulunk. Minden évszakban szervezünk természeti változásokat megfigyelő sétákat (szőlőskert, kukoricaföld, erdő), ilyenkor terméseket is gyűjtünk és németül megnevezzük azokat. Megfigyeljük környezetünket, ellátogatunk kiállításokra, nyilvános épületeket nézünk meg (önkormányzat, iskola, posta, templom). Megtapasztaltatjuk a gyerekekkel a növények fejlődését (hogyan van szükségük: víz, fény, föld). Vízrel kísérletezünk. Mindig új tanulási helyszíneket keresünk a tágabb környezetben – könyvtár, kézműveseknél a falumúzeumban/tájházban. Az ott található használati tárgyakat, ruhadarabokat, régi játékokat német nyelven is megnevezzük.

Nyelvi fejlesztés matematikai tapasztalatok megszerzése során

Alapvetően három területre koncentrálunk:

1. Halmazok alakítása, összehasonlítás: szín, forma, méret és egyéb tulajdonságok szerint,

melyek megnevezése német nyelven történik. A gyerekekkel összehasonlításokat végzünk, két elem ugyanazon vagy ellentétes tulajdonságát vizsgáljuk. A matematika nyelvén ezt relációnak hívjuk.

2. Számfogalom alapozása: a halmazok elemszámának összehasonlításával, a mennyiségek összemérésével. Két halmaz elemszámának összehasonlítása (számolás nélkül) becsléssel és párosítással. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalom gyakorlása német nyelven. Szeriális képességek fejlesztése tárgyakon, illetve saját ujjain való számlálással, annak német nyelven történő gyakorlásával. Rész – egész viszonya.
3. Geometriai tapasztalatszerzések: formák, szimmetrikus és aszimmetrikus alakzatok felismerése, megnevezése. Ritmikus sorok alkotása, azok folytatása német nyelven kísérvé.

Nyelvi fejlesztés a mozgás, mozgásos játékok alkalmával

A kisgyermekkorban a legnagyobb a mozgás jelentősége. A személyiség valamennyi szegmensét fejleszti. Mozgás során, cselekvésen, játékon keresztül tapasztalja meg önmagát, társait és az őt körülvevő világot. A mozgás élménye segíti énképének formálódását. Az egészséges gyermek fejlődésében a mozgásfejlődés bázisán alakulnak ki az író-rajzolómozgások, valamint a beszéd. Ezért, ha a mozgásfejlődés késik, vagy zavart szenved, akkor ez a grafomotorium és a beszéd késői szerveződését vonja maga után. Számunkra tehát a mindennapi mozgás ezért is nagyon fontos.

Mozgás közben megnevezzük németül a különféle testrészeket, mozgásformákat. Ritmikus mondókázással kísérjük mozdulatainkat német nyelven és az egyszerűbb utasításokat német nyelven mondjuk. Mindezeket mindennapi mozgás során folyamatosan ismételtetjük és fokozatosan bővítjük, egészítjük ki. Régi és új német nyelvű sportjátékokat ismertetünk meg a gyermekeinkkel a mindennapi mozgás keretében, melyeket később akár az udvaron is játszhatnak.

Együttműködés a szülőkkel

- Megállapodunk a családtagokkal abban, hogyan segíthetik, támogathatják gyermekük nyelvi fejlődését.
- Nemzetiségi napokat szervezünk a családtagokkal együtt.
- Igény esetén mondókákat, dalszövegeket, képes- és mesekönyveket adunk a szülőknek e-mailen. Beszélgetünk a szülőkkel a gyermekek nyelvi fejlődéséről.

Együttműködünk a magyarországi német helyi közösségek hálózatának kiépítésében

- Együttműködünk a magyarországi német pedagógusokkal.
- Aktívan veszünk részt a helyi német kisebbségi önkormányzat ülésein.
- Partnerkapcsolatot ápolunk német pedagógiai intézményekkel (E-Twinning Projekt)

6.4.3.2 Esztétikai nevelés

Az ember környezetében lévő tárgyak és jelenségek esztétikai értékeket hordoznak. Programunkban az esztétikai nevelés fontos szerepet kap. Egyes területei áthatják a gyermekek tevékenységformáit, gazdagítja és fejleszti kreativitásukat. Az esztétikai nevelés komplex folyamat, amely elősegíti a személyiség sokoldalú fejlődését.

Az óvodai esztétikai nevelés területei:

- ❖ Verselés, mesélés
- ❖ Ének, zene, népi játék, tánc
- ❖ Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Az esztétikum és a néphagyomány-ápolás:

Az esztétikai nevelés keretein belül helyet kívánunk adni a néphagyomány ápolás egyes területeinek is, hiszen áthatják a gyermeki tevékenység formákat, gazdagítják a cselekvési lehetőségeket:

- népköltészet: mondóka, népmese, szólások, közmondások, találós kérdések, rigmusok
- népi díszítőművészet: fonás, szövés, agyagkerámiák, bőrmunkák, tojásfestés, varrás stb.
- népzene, népi gyermekjáték dalok
- népi gyermekjátékszerek és játékok
- népi dramatikus játékok: pl. karácsonyi pásztorjáték

6.4.3.2.1 Verselés, mesélés

Óvodánkban a mesék, versek világa az anyanyelvi nevelésnek az egyik legfontosabb eszköze. Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Népi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermekeknek.

A mesehallgatás a gyermekek legtermészetesebb igénye, lételeme. Örömforrás, feszültséget keltő és oldó lehetőség.

A mesében ugyanaz a képszerűség és szélsőségesség uralkodik, mint a gyermekek érzelmeiben és gondolkodásában. Érzelmi életükre, képzeletükre erős hatással van.

A magyar népi mondókák, dajkai hagyományok mellett olyan költői alkotásokra is szükség van, amelyek a népi költészettel rokon hangulatúak, rövidek, könnyen érthetőek, tartalmukban közel állnak a gyermekekhez. A magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi, a klasszikus és kortárs irodalmi művek, a 3-7 éves gyermek életkorához igazodóan megjelennek a gyermekek mindennapjaiban.

Örömforrás a gyermekek számára a vers zeneisége, ritmusa, lüktetése. Erre alkalmasak a kiolvasók, kiszámoló mondókák, a párbeszéd formák.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlétesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotban eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, amely elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdolók versek ritmusukkal a mozdulatok és a szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

Arra törekszünk, hogy minél több szép és jó mesét, mondókát, verset ismerjenek meg.

Ezen tevékenység naponta akár többször is kezdeményezésre kerül.

Feladatok és módszertani alapelvek

- Az óvónő teremtsen olyan meghitt, családias, nyugodt légkört, megfelelő helyet és időt arra, hogy a gyermekek örömmel, zavartalanul hallgathassák az életkoruknak megfelelően kiválasztott, alkalomhoz illő (pl. évszak, ünnepség, stb.) meséket, verseket, mondókákat. A mesélővel való közvetlen kapcsolat révén a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát és a mesehallgatás folyamán, akár csak a játéktevékenységek során, élénk belső képeket alkot. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására
- Előadása legyen élményszerű, mozdulataival, mimikájával, hanglejtésével fokozza a mese, vers hatását.
- Meseválasztáskor szükség van a tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.
- Támazkodjon a gyermeki játékkedvre, kezdeményezéseikre, gazdag fantázia világukra.
- Tegye lehetővé, hogy a gyermekek testközeli kapcsolatba kerülhessenek egymással és az óvónővel is.
- Gondosan válassza ki az eszközöket, ami elsősorban motiváló hatású legyen (Új versnél, mesénél nem ajánlatos).
- Adjon minél több lehetőséget a gyermekek számára, hogy bábozhassanak.
- Az óvónő egész lényé mutassa azt, amit közvetíteni akar. Teremtsen szemkontaktust melynek hatására a gyermekek belső képet alkothatnak.
- Az óvónő segítse a gyermekek önálló, dramatikus és bábos kezdeményezéseit.
-

Tevékenységek

- Szívesen bekapcsolódnak a mondókák, versek mondogatásába.
- Az óvónőt utánozva ritmikus mozgással kísérik a verseket, mondókákat.
- Maguk is énekelgetnek, halandzsáznak.
- Figyelmesen, szívesen hallgatják a meséket.
- Van kedvenc meséjük, mesehősük, aki iránt ki tudják fejezni rokonszenvüket, vele mondják visszatérő, jellemző beszédfordulatait.
- Szórakoztatja őket a képeskönyvek lapozgatása, nézegetése, mímelik az olvasást.

- Tökéletesedik anyanyelvi, irodalmi szépérzékük.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatikus játékokat játszanak.
- A hallott egyszerű mesék cselekményeit fejezzék ki mozgással, mimikával.
- Maguk is vállalkoznak mese, vers elmondására.

Az irodalom és a néphagyomány-ápolás

Az óvodáskorú gyermekek verse elsősorban a népi mondóka, amelynek nagy része mozgással is játszható. Segítségét nyújtanak a mozgás koordináció, az egyensúlyérzék fejlesztésében, a térérzékelésben, testük, érzékszerveik megismerésében. Játzásuk, gyakorlásuk hozzájárul az óvónő és gyermekek közötti intim kapcsolat kialakulásához. A néphagyomány ápoló irodalmi nevelésben nagy szerep jut a mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, a jeles napokhoz, ünnepekhez, a természet jelenségeihez, változásaihoz kapcsolódó mondókáknak, népmeséknek, találós kérdéseknek, szólásoknak, közmondásoknak és dramatikus népszokásoknak.

A fejlődés jellemzője óvodás kor végére

- A gyermekek játék közben odaillesz szövegeket, rigmusokat mondogatnak. Az elhangzott vers, mondóka ismétlését kérik.
- 10-12 mondókát, 6-8 verset megjegyeznek, 15-20 verset meghallgatnak az év folyamán.
- Társak az óvónő énekes, halandzsás, mozgásos improvizáló játékkezdeményeiben.
- Hangzás, hangulat, érzelem és alkalom egységében kezdik felfogni a mondott, hallott vers témáját, költői képeit.
- Várják, kérik a mesemondást, maguk is segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában.
- Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik, a figyelem fenntartásának és ellenőrzésének játékos, egyezményes jelzései.
- Figyelmesen, csendben végig hallgatják a mesét, a viselkedésükön, tekintetükön látszanak a belső képzeleti képek készítésének jelei.
- A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.
- Van néhány kedvelt mesehősük, a vele megtörtént dolgokat beleviszik játékukba.
- Az ismert mesei motívumok bábozása, dramatizálása, rajzolása kedvelt szórakozásai közé tartozik.

- A mesében elhangzottakról beszélgetnek, a szereplők érdekes szólásait, furcsa, vagy széphangzású nevét megjegyzik.
- A meséskönyvek képeit önállóan is hosszan nézegetik, egymásnak mutogatják. Kérik a felnőttet, hogy meséljen róluk.
- Az olvasást utánozzák, egy-egy betű megfejtése iránt is érdeklődnek.
- A könyvekben a képek alapján megtalálják legkedvesebb meséiket.
- Ismerik az óvoda gyermekkönyvespolcát, a könyvek között eligazodnak.
- Vigyáznak a könyvekre.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

A mese-vers tevékenység szorosan kapcsolódik szinte minden tevékenységhez, így az ének-zene, anyanyelvi, mozgásos játékokhoz, vizuális neveléshez, környezet megismerésére neveléshez. Erkölcsi tulajdonságok megalapozásában is igen nagy szerepe van.

Összegzés:

Az óvodában szerzett esztétikai, irodalmi élmények érték közvetítő hatásai a fejlődő személyiség irodalomhoz való későbbi viszonyát befolyásolják. Az irodalmi élmény érzelmeket vált ki a gyermekekből. Átélik a pozitív érzelmek: öröm, boldogság, lelkesedés, csodálkozás, derű mellett a negatív érzelmeket is: igazságtalanságot, szomorúságot, bánatot.

6.4.3.2.2 Ének, zene, népi játék, tánc

Az óvodai zenei nevelésünk célja a gyermekek zenei élményhez juttatása, zene iránti érdeklődésük felkeltése, zenei ízlésük formálása.

A zene fejleszti a gyermekek hallását, ritmusérzékét, emlékezetét, harmonikus mozgását.

Fontos alapokat ad a személyiség fejlesztéséhez. Oldja a gátlásokat. Hozzájárul a beszéd-készség fejlődéséhez.

A gyermekeknek a zenei élmények befogadásához elsősorban személyes kapcsolatokra van szükségük, nagyon fontos számukra a közös játék öröme, lényegesek óvodáskorban a mozgáshoz kötött dalos játékok.

A mozgás és a dal ebben a korban egybefonódik, a dal ritmusa, lüktetése mozgásra csábít. A dalos - táncos játékok mozgásformái kedvező feltételeket teremtenek a gyermekek mozgásának fejlődéséhez.

A gyermek mozgásképességeivel egy időben fejlődnek az értelmi képességei is, tehát a mozgással kísért énekes játékok eszközei az értelmi képességek fejlesztésének. A zenei

anyanyelv szorosan kapcsolódik az anyanyelvi neveléshez, nemzetiségi neveléshez, hiszen ritmusában, hangsúlyában, hanglejtésében, szerkezetében azt követi.

A népi mondókák, énekes játékok emberi kapcsolatokat tükröznek, viselkedésformákat örökítenek meg. Fontos eszközei a kultúra, a hagyományörzés átadásának, a nemzeti identitás kialakításának.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú érték közvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

Az óvónő feladata a zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése, a tudatos, tervszerű és folyamatos fejlesztő hatások megszervezése, a zenei önművelődésre és önképzésre való állandó igénye.

Igazi örömet csak az éneklés ad, amit könnyedén, jól elsajátított készségekkel végeznek.

A gyermekek alkotó kedve csak akkor fejlődik, ha az óvónő szívesen veszi ötleteiket, elképzeléseiket és énekes beszélgetéssel, dallamformák kitalálásával maga is mintát mutat.

Adjon az óvónő minél több alkalmat arra, hogy a gyerekek ösztönös alkotó hajlama kibontakozhasson.

Feladatok és módszertani alapelvek

- Az óvodapedagógus válassza ki az óvodai korcsoport számára a megadott elvek szerinti dalanyagot, zenehallgatási anyagot. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik. A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál vegye figyelembe - nemzetiségi nevelés esetében - a gyermek nemzetiségi hovatartozását is.
- Fejlessze nyelvi képességeit az élményt nyújtó közös énekléssel, mondókázással és zenei készségfejlesztő játékokkal, de ügyeljen a gyermekekkel való szoros érzelmi kapcsolat és a meghitt légkör megteremtésére.
- Az óvónő legalább egy hangszeren jól és biztonságosan játsszon. A foglalkozásokat változatos módszerekkel a gyerekek aktív részvételére támaszkodva szervezze meg.
- A foglalkozások menetét a zenei feladat és az anyag jellege, a gyermekek fejlettségi szintje és érdeklődése az óvónő ötletessége, módszertani kultúrája határozza meg.
- Kövesse a fokozatosság elvét a zenei anyag feldolgozásában, a játékok sorrendjében, a zenei képességek fejlesztésében.

- Tegye lehetővé, hogy a szülők is megismerjék, hogy milyen jellegű dalokat használ az ének-zenei neveléshez.
- Hívja fel a szülők figyelmét a túl sok válogatás nélküli gépzene káros hatására.
- Ajánljon mondókákat, gyermekjátékokat a szülőknek.
- Az óvónő segítse, hogy a családban ne törjék le a gyerekek kedvét, önbizalmát, ha nincsenek megelégedve éneklésével.
- Akinek egyéni foglalkozásra is szüksége van, azzal az óvónő alkalmanként is énekeljen.
- Az óvónő ismerje a magyar/nemzetiségi zenei nevelés általános alapelveit, azon belül az óvodai zenei nevelés feladatait.
- Ismerjen más népek dalaiból is néhányat, azok jellemző jegyeit (sajátos fordulatok, ütemek ritmusok).
- Ismerje meg az óvodáskor előtti zenei fejlődés feladatait is.
- Nagycsoportban ügyeljen a gyerekek egyéni fejlesztésére is. Ilyenkor igénylik legjobban az egyéni bírálatot, értékelést, az önálló feladatok megoldásának örömét, a kiemelt szereplést.

Tevékenységek

A gyerekek játékidőben szívesen kezdeményeznek éneklést, maguk is játszanak dalos játékokat. Az éneklés közös tevékenység, a gyerekek az óvodában egyszerre, együtt énekelnek, mozognak. Akár csoportosan, akár „ölből ülő” egyszemélyes játéknál. Nagycsoportig játék közben mind jobban érvényesüljön a gyermekek egymás közötti kapcsolata, játékszervezése, önálló éneke, döntése, hogy mit és meddig játsszon. Az éneklést egyszerre kezdik, egyszerre fejezik be, szabályos térformát alakítanak. Szépen, esztétikusan mozognak, zenei képességük fejlődik a dalok tanításával, hallásuk fejlesztésével. A zenei fogalompárokot megértik, énekkel, mozgással gyakorolják (pl. magas- mély, halk- hangos, lassú- gyors). Kéztartással érzékeltetik, kérdés-felelet játékokat játszanak változatos szöveggel, ritmus motívumokkal. Egy-egy foglalkozást is zárhatnak ilyen játékos formával. Az óvónő segítségével készítsenek egyszerű gyermekhangszereket (pl. zörgődobozt, cintányért, természetes és újra hasznosítható anyagokat is felhasználva), melyekkel éneküket kísérhetik. Nagycsoportban ne csak spontán dúdoljanak játék közben, hanem találjanak ki dallamokat, énekelve meséljenek, bábozzanak a többiek örömére, szórakoztatására. A zene és az éneklés színessé, örömtelivé teheti az ünnepélyeket. Az esztétikusan előadott játékok, táncok, együttes és szólóéneklés, a gyermekek számára örömet jelenthet.

A néphagyomány-ápolás és a zenei nevelés kapcsolata:

- népi mondókák
- népi dalos játékok
- zenehallgatás dal anyaga (népdalok, hangulatokat, érzelmeket közvetítenek, mintát nyújtanak)
- énekes népszokások
- az óvodában játszható énekes népszokások

Fejlődés jellemzői óvodás kor végére

- A mondókákat - az egyenletes lüktetést kiemelve - a magyar/ német beszéd ritmusa szerint mondják. Ismert dalt hallás alapján, szöveg nélkül is tudnak énekelni dúdolva, zümmögve, vagy egyszerű szótagokkal.
- Felelgetős játékokat két csoportban (vagy a csoport és egy gyerek közreműködésével) folyamatosan, az óvónő segítségével nélkül is el tudnak énekelni. Tisztán énekelnek vissza (kétszer 2/4 ütemben) változatos dallamotívumokat (esetleg két egységet, négy ütemet) csoportosan és egyénileg is.
- Megkülönböztetik a hangszínek finom eltéréseit zörejen, beszédhangon egyaránt.
- Ismerkednek eredetiben néhány hangszerrel, azok hangjával, megszólaltatásuk módjával (fúvós, pengetős, ütős, vonós).
- A mondóka és dalritmus kiemelésekor figyelik a negyed szünet pontos jelentéseit, de az egyenletes lüktetés folyamatos kifejezésekor nem állnak meg a szünetben.
- A jól ismert dalokat, mondókákat jellegzetes ritmusuk alapján felismerik megjelölt dalcímek nélkül is.
- Összehasonlítják és énekléssel, mozgással bemutatják a normál tempónál gyorsabbat és lassabbat. Így mozognak, tapsolnak, beszélnek, a tempókülönbséget más fogalom párokkal is összekapcsolják, pl. magasan és gyorsan beszélnek, mélyen és lassan énekelnek, halkán és gyorsan járnak, hangosan és lassan tapsolnak.
- A bemutatott élőzenét, a hangulatban egymástól eltérő népdalokat, műzenei szemelvényeket, más népek dalait figyelmesen hallgatják.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

Szorosan kapcsolódik a mese, vers, a külső világ tevékeny megismerése, a vizuális - és a mozgás hasonló területeihez, az anyanyelvi neveléssel pedig alapvető és átfogó kapcsolatot mutat.

Összegzés:

A gyermekek zenei képességeinek alapozását sokrétű zenei eszközrendszer segíti. Az óvónői igényes válogatás hatására válik a fejlesztés céltudatos eszközévé. A zene érzelmekre hat, élményt nyújt.

6.4.3.2.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermeki ábrázolás a világ megismerésének sajátos formája. A gyermek a külvilághoz fűződő kapcsolatát érzelmi síkon éli át, cselekvésein keresztül tükrözi, amit pedig nem tud ábrázolni, azt hozzámeséli. Az ábrázolás elsősorban kifejezési eszköz, érzelmek, gondolatok, ismeretek közvetítője, a gyermek személyiségének megnyilatkozása.

Az ábrázoló tevékenység során a gyermek valamit alkot, valamit létrehoz, valamit kifejez, de nem az alkotás végeredménye a fontos, hanem az örömteli cselekvés, az önálló munka, elképzeléseinek megvalósítása. A vizuális nevelés során kialakulnak azok a képességek, amelyek a többi nevelési területre és az egész személyiségre hatással vannak. Fejlődik általa a képi plasztikai kifejezőképesség, a téri tájékozódás, a képzeletvilág, a fantázia, a kreativitás.

Nő az önbizalom, az önismeret. Fejlettebb lesz a szem-kéz koordináció, fejlődik a finommotorika. A környezethez való viszony pozitívan megváltozik.

Ábrázolás közben a gyermek olyan készségek, képességek birtokába jut, amelyek az írás előkészítésében rendkívül fontosak

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása

az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek térforma és szín képzeletének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Feladatok és módszertani alapelvek

Az óvónő legfőbb feladata, megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

- Teremtse meg a feltételeket a gyermek képi, plasztikai, kifejező nyelvének, ábrázoló és konstruáló képességének fejlődéséhez.
- Vegye figyelembe a gyermekek eltérő fejlettségét, eltérő képességbeli különbségét.
- Biztosítsa élményeik, fantáziájuk és térbeli megjelenítésének sokféle lehetőségét, juttassa el a gyermekeket az alkotás öröméhez.
- Úgy alakítsa ki a munkaasztalt, hogy minél több gyermek kényelmesen elférjen.
- Teremtsen olyan alkotó légkört, amelyben a gyerekek szívesen bekapcsolódnak.
- Az óvónő a tevékenységekhez biztosítson elegendő időt, lehetőleg addig alkothassanak, ameddig kedvük tartja.
- A rajzoláshoz, festéshez, mintázás - agyagformáláshoz, szövés - fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez és műalkotásokkal való ismerkedésekhez az óvónő gondolja végig a feltételeket és teremtse meg a mindennapi szabad játékban is.
- Az udvari lehetőségeket egész évben használja ki. Az udvari tevékenységek legyenek gazdagok (tábla, agyag, homok, télen hó. stb.)

Az óvónő szervezzen múzeumlátogatásokat.

Tevékenységek

A gyerekek örömmel vesznek részt a vizuális kezdeményezésekben. Játékidőben, szabadidőben szívesen rajzolgatnak, vágnak, ragasztanak, agyagoznak, konstruálnak, építenek, gyöngyöt fűznek. Szívesen örökítik meg egyéni és közös élményeiket. Munkájukban megjelenítik az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetet. A vizuális technikák gyakorlása során minden alkalommal átélik az alkotás örömét. Ismerjék meg az anyagok alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva stb. Az építés, konstruálás során megismerkednek a tárgyak formáival, alakzataival. A gyerekek gyönyörködnek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban.

A néphagyomány ápolás és a vizuális tevékenységek

Az ismert és használt tevékenységformák a néphagyomány ápoló díszítő művészet technikáival, művészet-örző formáival bővülnek ki. A rajz, a festés, a kézimunka mellett megjelenhetnek a népi kismesterségeket őrző elemek is:

Néphagyományörző elemek

- a népi kismesterségek technikái: kézi szövés alapelemei, fonás, gyapjú feldolgozása szárazon és nedvesen (nemezelés), tojás írókázás, berzselés, textil, batikolás, hímzés, agyagozás. Játékeszközök készítése természetes anyagok felhasználásával (rongybaba, vagy csutkababa készítés, termésfigurák, bábok stb.).
- jeles napok „jelkép - készítő” technikái: ünnepekhez kapcsolódó jelképek közös készítése pl. Adventi koszorúkészítés, mézeskalács gyúrása, díszítése, gyertyaöntés, Luca búza vetése, farsangi maszkkészítés, tojásfa készítés, tojásfestés, májusfa díszítés stb.

Fejlődés jellemzői óvodás kor végére

- Élményeik, elképzeléseik, képzeik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket. Képesek vezetéssel észrevenni a környezet, a műalkotások és saját munkáik színhangulatát.
- Formaábrázolásuk változatos, többnyire képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat (pl. fiú, lány, nyuszi, tulipán stb.), próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével is.
- A közös munkák értékelése során saját műveikkel és a műalkotásokkal kapcsolatban szóbeli véleményt nyilvánítanak.
- Tudnak formákat mintázni elképzeléseik alapján és megfigyeléseik felhasználásával.

- Önállóan és csoportmunkában is készítenek egyszerű játékokat, kellékeket, modelleket, maketteket.
- Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat. (Például papírhajtogatás, nyírás, tépés, ragasztás, konstruálás, összeszerelés, varrás, kötözés).
- Elmondják véleményüket az óvodai környezetről, szívesen vesznek részt annak szépítésében. Időnként felszólítás nélkül is észreveszik a tennivalókat (megigazítják a gyűrött terítőt stb.).
- Készítést érznek arra, hogy figyelmüket összpontosítsák, technikai tudásukat aktivizálják, minél inkább tökéletesítsék alkotásaikat.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel

Ezek a tevékenységek szorosan kapcsolódnak más nevelési területekhez. Tartalmában és feladataiban konkrét összefüggést mutat a játékkal (pl. konstruálás, környezet alakítás), a külső világ tevékeny megismerésével (színek, formák megfigyelése, téri viszonyok, síkformák). Az anyanyelvi/ nemzetiségi nyelvi neveléshez elsősorban a szavak mögötti képzelte tartalom formálásával járul hozzá. Az ábrázoló tevékenységhez és annak tartalmához kapcsolódó beszéd ösztönzésével a mesék, versek képi megjelenítésével a gyermekek gondolkodása, nyelvi kifejező készsége sokoldalúan fejleszhető.

Összegzés:

A gyerekek a vizuális technikák gyakorlása során minden alkalommal átélik az alkotás örömét, a sikerélmények pedig újabb alkotásra motiválják. A tevékenységek és rácsodálkozások megtanítják a gyerekeket a szép élvezetére. Esztétikai ítéloképességük fejlődik. Tevékenységeiknek, alkotó munkájuknak eredményei, a személyiségük fejlődését tükrözik.

6.4.3.3 Néphagyomány- ápolás

A gyakorlat tapasztalatai szerint az óvodai nevelésben a népköltészeti alkotásokon túl a hagyományápolás azon területei, tevékenységei illeszthetők be a leginkább, amelyek nem zavarják meg, hanem szebbé és gazdagabbá teszik a gyerekek életét. Tehát azok, amelyek a gyerekekből a tevékenység örömét váltják ki, érzelmi többletet jelentenek a társaikkal és a felnőttekkel való együttlétben. Játékidőben a természetes anyagok közelsége motiválja a gyerekeket. Kíváncsiságából fakadóan nyúl a természetes anyagokhoz: az agyaghoz, gyapjúhoz, fonalhoz, bőrhöz, fához és a természetben fellelhető anyagokhoz (kavicsok,

termények, termések, víz stb.) Az anyagok állandó jelenléte cselekvésre készíti, fejleszti az alkotóképességét. Az elkészült tárgyak, népi gyermek-játékszerek tovább motiválják a tevékenységét, gazdagítják játékát, alkotásra képes emberré teszik. A mindennapokba jól beilleszkedik a játékeszközök készítése. Az óvónők segítségnyújtása közben jó alkalom adódik a beszélgetésre, a népmesék, mondókák, dalok felidezésére. A népszokásokhoz fűzött, az óvónő által elmesélt történetek hatást gyakorolnak erkölcsi ítéleteik alakulására, magatartáskultúrájukra, viselkedésmódjukra. Az udvari játékok is bővíthetnek hagyományápoló tevékenységekkel. A természetes anyagokkal való műveletek mellett az énekes játékok, a népi sportjátékok játszására is sor kerül. Az énekes játékok különösen a zeni fejlesztésben és az érzelmi nevelésben, a sportjátékok az állóképesség, az egészséges küzdőszellem alakításában kapnak fontos szerepet.

Az óvoda udvara, környéke, a séták, kirándulások jó lehetőséget adnak a természet, a környezet megszerettetésére, az évszakok változásaiból fakadó népi időjósító megfigyelésekre.

A gyerekeket a közösen átélt élmények környezetükhöz kötik, amelynek védelmezőivé válhatnak.

A szülőföld szépségének megláttatása, a környezet alakítása, amelyben a gyerek közvetlenül is részt vehet, alakítja vizuális látásmódját. Ez az alap az, amelyre a gyerekek művészetre nevelését is építeni lehet. A népi kultúra tárgyai, a népköltészet alkotásai a gyermek érzelmein áthatva épülnek be ízlésvilágába, és alapozzák meg magyarsága "kulturális anyanyelvét". Zenei és irodalmi nevelése is e gyökerekből táplálkozik, amelynek anyaga a népköltészet értékes és szép alkotásai.

Az ünnepkörökhöz tartozó jeles napok eseményei maradandó közös élményt adnak, s a gyerekek számára az ünnepek más tartalmat kapnak.

Az óvodában a néphagyományőrző szemléletben nevelt gyerekek érzelmileg gazdagabbak, fogékonyabbak. Hazájukhoz, annak néphagyományaihoz ragaszkodó emberekké válnak.

Feladatok és módszertani alapelvek

- Az óvónő folyamatosan bővíti néprajzi ismereteit.
- Megismeri a régi paraszti élet hagyományait, népdal, népmese, mondóka és játékkincsét.
- Folyamatosan gyűjti az egyes tevékenységekhez szükséges anyagokat.
- Megismerkedik szűkebb környezetének hagyományaival. A gyűjtőmunkában számít a szülők és a nagyszülők segítségére.

- Olyan miliót teremt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves része a hagyományápolás.
- A néphagyomány őrzés elemeit mértéktartóan jeleníti meg az óvodai környezetben. Igyekszik egyensúlyt teremteni a régi és a mai világ között.
- Az óvodai nevelés folyamatában megteremti a hagyományápolás tapasztalatszerzésének feltételeit és lehetőségeit. Ezáltal a gyermekek és a szülők a természethez, a hagyományokhoz való kötődést egyénileg és együttesen is átélhetik.
- Az óvónő egyrészt a napirendben, a játéktevékenységbe ágyazottan tervezi és szervezi a hagyományápoló cselekvési formákat. Másrészt a munkadélutánokon, közös programokon, a család együttműködő részvételével teremt megfelelő alkalmat.
- A helyi lehetőségekhez és igényekhez igazodóan alkalmazza az évkörös rendezési elvet. Kiválasztja a jeles napokat, a hagyományápoló tevékenységeket és az ezekhez kapcsolódó irodalmi, zenei, népművészeti alkotásokat.
- Nyomon követi a parasztreghula jelentősebb napjait.

Összegzés:

Meggyőződésünk, hogy az óvodás korú gyermeknek joga van ahhoz, hogy a nemzetét éltető hagyományokat megismerje, ezekről pozitív élményeket szerezzen, és ez által hiteles, követendő mintákat kapjon. A gyerek családtagjaival, társaival olyan külsőségekben, tartalmukban visszatérő élményeket él át, amelyek otthonához, szülőföldjéhez köti, életre szóló útravalót kap.

Mi úgy gondoljuk, hogy meg kell őriznünk nemzeti öntudatunkat, népünk kultúráját, a nemzetiség kultúráját és hagyományait. Óvodai nevelőmunkánk során az ismeretek közvetítésével, a közösen átélt élményekkel tudjuk megalapozni, lerakni a hazaszeretet csíráit, a természetes műveltséget, a nemzeti és népi hagyományok ápolását, továbbvitelét.

Az óvodai közösség akkor lesz gazdag és sokszínű, ha a tagjai megőrizhetik és meg is őrzik saját nemzetükre jellemző hagyományait.

Tevékenységek

	3-4 évesek	4-5 évesek	5-6-7 évesek
Szüret	mustkóstolás, dalok, mondókák,	+ préselés, szemezés, dalok, mondókák	+ szüretelés, dalos játékok
Kukoricafosztás	csuhébaba, morzsolgatás, csutkababa	+ népdalok, termésképek, főzőgetés	+énekes játékok, barkácsolás, tánc
Erntedankfest- Mihály-nap	Énekes játékok, vásárolás az udvaron, közös hétfégi rendezvény a családokkal, az iskolával		
Rézi nap	Nemzetiségi hagyományok felelevenítése, részvétel a rajzversenyen		
Márton napi vigasság	Énekes játékok, kemencében sütés, lámpás felvonulás este		
Advent	Koszorú készítés, gyertyagyújtás Borbála napi cseresznyeág Luca búza, mézeskalácsozás	+ énekes játékok, Luca játékok, jókívánságok	+ Lucázás
Karácsony	Szülőkkel közös teadélután	+ karácsonyi versek, dalok	+ pásztorjáték, betlehemezés Falukarácsonyon való részvétel
Fonó	Babázás, altatók, lépegetők, fürdető mondókák	+ felelgetős játékok, szabályjátékok, fonalazás	+ fonó hangulat, csúfolók, körmöcskézés, szövés, fonás
Farsang	Énekek, versek	+ álarcosbál, fánksütés párválasztók, lakodalmas játékok	+ "farsang farka", csúfolók

Gergely-járás			Iskolába hívogató, közös játékok az iskolásokkal
Húsvét	Tojásfestés, tojásfa készítése, locsolkodás		
Komatálzás		Barátnő választás, komatál készítés (pl.: beteg társ látogatása)	
	3-4 évesek	4-5 évesek	5-6-7 évesek
Zöldágjárás	Tavaszcímzés énekes játékok, mondókák, naphívogatók, állathívogatók	Tavaszcímzés énekes játékok, mondókák, naphívogatók, állathívogatók	Májusfa állítás, ajándék készítés, énekes játékok
Nyárköszöntő program		Részvétel a Német Nemzetiségi Önkormányzat rendezvényén	
Pünkösöd		Királyné és királyválasztás - fiúk versenyjátékai	
Szent István nap	Kenyérsütés a kemencében		

6.4.3.4 Külső világ tevékeny megismerése

Óvodánkban ez a fejlesztési terület magában foglalja a szűkebb és tágabb természeti – emberi – tárgyi környezettel való ismerkedést, tapasztalatszerzést a formai, mennyiségi és téri viszonyokról. A gyermekeknek a valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonyuk alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, megismerik és megtanulják azok védelmét, az értékek megőrzését.

Tudjuk, hogy a gyermekek a tevékenységek révén tapasztalják meg környezetük tárgyait, eseményeit, személyeit és a köztük lévő kölcsönhatásokat, törvényszerűségeket. Ennek során alakulnak ki a valósághoz fűződő érzelmeik. Az átélt élmények, megszerzett tapasztalatok alakítják, formálják közvetlen és tágabb környezetükhöz fűződő viszonyukat. Ekkor

tapasztalják meg a környezetük matematikai jellemzőit is. A környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakításával a környezettudatos magatartást alapozzuk meg.

A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességeinek fejlesztését olyan pedagógiai segítő attitűddel segítjük, amely fejleszti a kortárs kapcsolatok alakulását, felelős cselekedetre nevelést, és a környezethez való viszonyukat is.

Olyan viselkedésformákat gyakorolhatnak a gyerekek, melyek segítségével elsajátíthatják az élő és élettelen természet megfigyelésének módját. A gyerekek közötti kapcsolatokat erősítjük, az együttérzés, a beleélő, beleérző képesség, az empátia fejlesztésével, az együttműködési képesség fokozásával.

Lényegesnek tartjuk a kellő idő, hely, alkalom és eszköz biztosítását, a spontán és irányított megfigyeléshez hangsúlyozottan a közvetlen érzékszervi tapasztalatokat, a gyermekekkel közösen végzett megfigyeléseket, vizsgálódásokat, kísérleteket és ezek tudatosítását.

Fontosnak tartjuk a gyermeki kíváncsiság ébrentartását, a rácsodálkozás örömeiben való osztozást. A tapasztalatszerzés az óvodás gyermek alaptevékenységi formáján, elsősorban a játékon keresztül valósul meg. A „témák feldolgozását” a környezeti nevelés hagyományos és speciális módszereinek segítségével valósítjuk meg /pl.: elsősorban közvetlen megfigyelésekkel, vizsgálódásokkal, szenzitív játékokkal, művészeti eszközökkel színesítve/. A különböző alapokról induló gyerekeket segítjük, hogy maguk fedezzék fel a természetet.

A természetben való mozgással az egészséges életmódra nevelést erősítjük.

Végül, de nem utolsó sorban célunk-szülőföldünk, lakóhelyünk iránti szeretet mélyítése, kötődés erősítése, lakóhelyünk, - környezetünk /óvodánk/ hagyományainak, néphagyományainkat átörökítése.

Az óvodai nevelés folyamatában meghatározó szerepe van a fenntarthatóságra nevelés elvei alapján folyó nevelőmunkának.

- a környezeti nevelés komplex módon áthatja az óvodai élet mindennapjait,(Madarászovi-, Erdei ovi program, madárles)
- a gyermekek nevelésében kiemelt helyen szerepel: az egészséges életvitel alapozása, a speciális igényekhez igazított egyéni bánásmód megteremtése, a tehetséges gyermekek céltudatos fejlesztése érdekében az egyéni igények kielégítése,
- a környezeti harmónia megalapozása érdekében, az óvoda dolgozói és a szülők együtt teremtik meg a környezeti feltételeket a legkörülményesebb módon,(szelektív hulladékgyűjtés)

Célunk:

- az óvodánkban folyó fenntarthatóságra nevelés szellemében történő nevelőmunka megvalósítása és fejlesztése,
  - az óvodás gyermekek környezettudatos szemléletének, gondolkodásának, magatartásának megalapozása, formálása élményalapú tevékenységek során,
  - a pedagógusok, a szülők, környezettudatosságának alakítása
-

Feladatok és módszertani alapelvek

- A külső világ tevékeny megismeréséhez olyan feltételeket, lehetőségeket kell teremtenünk a gyerekek számára, ahol minél több érzékszervvel tapasztalhatják meg közvetlen környezetüket (látás, hallás, ízlelés, tapintás stb.).
- A természet váltoásaival járó teendők minden évben visszatérnek, így beépülnek a mindennapi életbe és hagyománnyá válnak. Az évszakok váltoásaiból fakadó jelenségek, az azokat kísérő környezetalakító tevékenységek és a jeles napok munkálatai határozzák meg a néphagyomány-ápoló munkát.
- Minél több lehetőséget kell teremtenünk arra, hogy a gyermekek közvetlen közélről találkozassanak a természet közeli élettel. Aktívan és közvetlen módon ismerkedjenek a természet- és környezetvédelemmel. A növény és állatvilág védelme, a környezet tisztaságának megóvása (szemetelés, szelektív hulladékgyűjtés), az energia, takarékos felhasználása (víz, gáz, áram).
- A természet megismerésével megalapozhatjuk a természet szeretetét, tisztaságának, szépségének védelmét. Séták, kirándulások szervezésével közvetlen közélről ismerhetik meg szűkebb és tágabb környezetüket.
- Községünk természeti adottságai lehetővé teszik, hogy több élőhelyet is megismerjenek a gyerekek a séták alkalmával (Duna közelsége, hegyek, rétek, árterek, patakpartok, szántóföldek...). Az állatokkal és növényekkel természetes élőhelyükön találkozhatnak, ismerkedhetnek. (Pl. vízparti növények és állatok; hattyúk, vadkacsák, sirályok, csigák, kagylók, nádas, füzes, erdei állatok és növények, patakpartok élővilága, szántóföldek művelésének módja, növényei, ott élő állatok stb.)

- Lehetőséget adunk az óvoda kertjében, hogy maguk végezhessék a különböző tevékenységeket (gereblyezés, gyomlálás, ültetés, locsolás)
- Folyamatosan bekapcsolódhatnak a csoportszobai növények és állatok gondozásába. Ehhez biztosítjuk a feltételeket.
- A környezeti neveléshez szorosan kapcsolódik a múzeumlátogatás is. Ha a környezetet a természeti, épített és társadalmi környezetet egészének tekintjük, akkor a természettudományos jellegű múzeumok mellett szervezhetünk művészeti, történeti, néprajzi jellegű múzeumlátogatást is. (Pl. Sváb Muzeális Gyűjtemény Kismaros, Gorka Géza Kerámia Múzeum Verőce, időszerű kiállítások a Dunakanyar Közösségi Színtér szervezésében, Börzsöny Múzeum Szob, Természettudományi Múzeum Bp. Mezőgazdasági Múzeum Bp. Néprajzi Múzeum Bp. stb.)
- Tágabb környezetünk megismerésére szervezhetünk hosszabb kirándulásokat pl. Budapesti Állat-és Növénykert, Budakeszi Vadaspark, Szemlőhegyi-, vagy Pálvölgyi-Barlang, , Mogyoróhegy - vadaspark, játszótér, Szentendrei Skanzen, Nógrádi vár, Kacár tanya - Szokolya, Tropikárium Bp., Oktatóközpont - Királyrét, Vácrátóti Botanikus kert, Órbottyán - harangöntő műhely, ártéri tanösvény – Vác, stb.

Az óvodai élet mindennapjaiba beiktathatók a természet közeli életmód jeles napjai, hagyományai:

◆	A Víz világnapja:	március 22.
◆	A Föld napja:	április 22.
◆	Madarak és Fák napja:	május 10.
◆	Állatok világnapja:	október 4.
◆	Zöldség, vagy gyümölcsnap a szülők támogatásával	

Madárbarát kert kialakítása:

A Madárbarát kert program célja, hogy a gyermekek folyamatosan, egész évben végezzenek valamilyen madárvédelmi tevékenységet. A mindennapi madárvédelem gyakorlati tevékenységei, a madarak megfigyelése, a kertészkedés, kiemelkedően jó lehetőséget kínálnak a gyermekek nevelésében, az óvoda pedagógiai programjának fejlesztésében. A gyermekek aktívan részt vesznek elemi környezetvédelmi tevékenységekben, megismerik a környezetükben élő növényeket és állatokat. Egész évben végeznek állat – és növénygondozási

feladatokat, ezáltal alkalmazás közben sajátítják el a „mi fánk”, „mi kertünk”, „mi madarunk” kifejezéseket és fogalomkört. A zöld jeles napok megünneplése mellett lehetőség nyílik saját, óvodai – és csoportszintű hagyományok kialakítására.

Pedagógiai alkalmazási lehetőségek:

- itatók feltöltése, karbantartása és megfigyelése,
- etetők kihelyezése, feltöltése és megfigyelése,
- a megfigyelések alapján játékok, kézműves tevékenységek, beszélgetések kezdeményezhetők

Tevékenységek:

A 3-4 éves gyermekek az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkedjenek az óvoda közvetlen környezetével. Közvetlen környezetükben érzékeljék a környezet esztétikumát: hangokat, színeket, illatokat, formákat, az élet ritmikusságát. Figyeljék meg az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenységei között. Ismerjék meg az óvoda utcáját, a környezetében található kiskerteket, házi állatokat. Ismerik a gyalogos közlekedés szabályait. Ismernek teher- és személyszállító járműveket, földön, vízen és levegőben. Gondozzák a csoportszobában lévő akvárium halakat. Gyűjtsenek leveleket, terméseket, ágakat, tollakat, természeti kincseket és helyezték el a természetsarokban. A közeli réteken, hegyekben, folyóparton tett kirándulások, séták alkalmával figyeljék meg az ott élő növény- és állat társulásokat, gyűjtsenek tapasztalatokat az ott látottakról. Segítsenek a kerti munkák elvégzésében. Vegyenek részt múzeumlátogatásokon, ismerjék meg általa az emberi tevékenységeket és hazájukat.

Figyeljék meg a földgömböt, ismerkedjenek a földrészekkel, országokkal, keressék meg Magyarországot. Magyarország térképén keressék meg a Dunát, Balatont, Budapestet, Kismarost. A mi falunk Kismaros: szeretjük, építjük, szépítjük, vigyázunk rá (nem szemetelünk), ápoljuk hagyományait. Ismerkedjenek az országok zászlóval, ismerjék fel Magyarország zászlaját, címerét, esetleg Kismaros címerét. Ismerjék a Himnuszt (zenehallgatás). Ha meghalljuk, hogyan viselkedünk, mit csinálunk. Emlékezzünk meg az 1848/49-es szabadságharcról és hőseiről. Tanulják meg a Nemzeti dal első versszakát, hallgassák meg a Kossuth-nótákat, népdalokat. Készítsenek kokárdát, csákót és viseljék. A Dunakanyar megfigyelése (hol folyik a Duna, honnan hová, Visegrád).

Egy-egy alkalommal látogassanak el a községben található intézményekbe, a már kialakult kapcsolatokat ápolják (iskola, Dunakanyar Közösségi Színtér, könyvtár stb.). Szeressék, óvják, védjék környezetüket és a természetet!

A környezet és a néphagyomány-ápolás kapcsolata:

Tevékenységek a tavaszi ünnepkörben

- Megkezdődnek a tavaszi kerti munkák, amelyekben a gyerekek aktívan tevékenykednek. Segítenek a magvak, hagymák, palánták elültetésében, gondozásában. Részt vesznek a sétákon, kirándulásokon.
- Megfigyelik az állatok és növények életét, változásait, (fecskék megjelenése, feketerigó fészek)
- Megismerkednek a tavaszi virágokkal, különösen érdekes lehet a virágok népies nevének megismerése, amelyek akár helységenként is változhatnak.
- Ismerik a Húsvéti szokásokat, a fiúk locsolkodnak a lányok hímes tojást készítenek (hagyományőrző technikák, népi motívumok).
- Május első napján a nagycsoportosok májusfát állítanak.
- Játékszereket készítenek a növények részeiből és terméseiből (koszorúk virágból, fűzfa síp, stb.)
- Sok időt töltenek a szabadban, játszanak az udvaron.
- Egyéb ünnepek: Március 15, Anyák napja, Gyermeknap.

Tevékenységek a nyári ünnepkörben

- Megfigyelik az emberek természetben végzett munkái közül pl. az aratást, kaszálást, szénahordást.
- E tevékenység körben lehetőség nyílik arra, hogy búzakaralást és szalmát gyűjtsenek, amelyből az arató koszorú készül.
- Nyáron sok mezei virág nyílik. Az összegyűjtött virágokból csokrokat, virágkoszorúkat készíthetnek.
- Megismerkednek a gyógynövényekkel. Séták alkalmával össze is gyűjthetnek belőle egy kosárával.

- Folytatódik és bővül az egész évben élő népi mesterségekkel való ismerkedés: szövés, fonás, textilfestés, agyagozás, növényi játékok készítése stb. Egyéb ünnepek: nagyok búcsúzása - ballagás, Augusztus 20.

Tevékenységek az őszi ünnepkörben

- Alkalom nyílik arra, hogy a sétákon, kirándulásokon erdei gyümölcsöket, leveleket, terméseket, magvakat gyűjtsenek, szárítsanak.
- A gyűjtögető munkát az anyagok feldolgozása követi. Kiegészítik és felújítják játékaikat termés- és terménybábokkal.
- Aktívan részt vesznek a kerti termés betakarításban, lehetőség szerint diószüretben. Vegyenek részt a gyümölcsök befőzésében, tárolásában, szőlőprézelésben. A szüreti mulatságra énekes játékokkal, mondókákkal, versekkel készülnek. Segítenek a lehullott levelek összegyűjtésében.

Tevékenységek a téli ünnepkörben

- Folytatódnak az ősszel megkezdett tevékenységek: termések, termények feldolgozása, szövés, fonás, rongybaba-készítés, kézimunkák, stb.
- Megfigyelik a madarakat, segítséggel madáretetőt készítenek és részt vesznek az etetésben. Az Advent a várakozás időszaka. Segítséget nyújtanak az adventi koszorú elkészítésében, a terem feldíszítésében.
- Borbála (dec. 4.) kísérjék figyelemmel a vázába tett cseresznyeágakat és Luca napkor (dec. 13.) elültetett búzát, versekkel, ajándékokkal várják a Mikulást (dec. 6.).
- Megismerik a karácsonyi népszokásokat pl. betlehemes játék, pásztorjáték.
- Aktívan részt vesznek a mézeskalács-sütésben és díszítésben.
- Farsangkor megtanulnak álarcot és jelmezt készíteni, először egyszerűbb, majd kissé nehezebb technikákkal. Segítenek a terem díszítésében (a fánksütésben).
- Rövid énekekkel, versekkel, mondókákkal készülnek a farsangra.

Fejlődés jellemzői óvodás kor végére

- Környezetükről elemi ismeretekkel rendelkeznek.

- Ismerik lakásuk címét, szülei nevét, foglalkozását, testvéreik nevét
- Ismerik és betartják környezetük közlekedésének legfontosabb szabályait.
- Ismerik a hajót, a vonatot, a repülőgépet függetlenül attól, hogy környezetükben előfordulnak-e, tudják, hogy a vízen, a szárazföldön vagy a levegőben közlekednek.
- Ismerik a környezetükben lévő néhány intézmény rendeltetését (iskola, orvosi rendelő, posta, stb.)
- Az alapszíneken kívül felismer más színeket is.
- A tárgyak, jelenségek közötti néhány feltűnő összefüggést felismernek.
- Ismert tárgyakat, jelenségeket külső jegyeik, rendeltetésük szerint összehasonlítanak.
- A testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően felsorolják. Igényesek testük tisztaságára.
- Felismerik a napszakokat: a reggelt, az estét.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik az egyes évszakok néhány jellegzetességét, fel tudják sorolni a hónapokat.
- Ismerik a „növény” szót. Tudják, hogy a fa, bokor, virág, fű, a zöldségfélék növények. A növény a magból kel ki. A gyümölcsöt megmosva fogyasztják. Tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van. Önállóan gyakorolják a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit, ismernek növényekkel kapcsolatos munkákat (szántás, szüret, aratás).
- Ismerik környezetük állatait, élőhelyüket. Ismerik a házi és a vadon élő állatokat (külső jegyeik, táplálkozásuk, hasznosságuk)
- Vigyáznak közvetlen környezetük tisztaságára, védik a természet tisztaságát is.
- Ismerik a falut, ahol élnek, és annak természeti és társadalmi környezetét.

6.4.3.5 Matematikai tapasztalatszerzés

A matematikai nevelés egy folyamat, gondolkodásfejlesztést jelent, cselekvéses és gondolati tevékenységeket tartalmaz. Célja a körülöttünk lévő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása játékos formában.

A tevékenység vágya felkelti az érdeklődést, fokozza az aktivitást, növeli a figyelmet, annak tartósságát és ez által kibontakoztatja a kreatív gondolkodást és képességeket.

Feladatok, módszertani alapelvek

- A gyermek matematikai érdeklődésének felkeltése, az okozati összefüggések felismertetése, tapasztalása a probléma megoldó és logikus gondolkodás megalapozása.
- Az óvónő teremtsen olyan helyzeteket, amelyekben cselekvéses és gondolati úton is lehetőség nyílik a gyerekek tapasztalására és ennek cselekvéses feldolgozására.
- Az óvónő teremtsen lehetőséget, hogy a gyermekek a nap folyamán bármikor mérhessenek, összehasonlíthassanak, csoportosíthassanak, felfedezhessék a különbségeket, érzékelhessék a formákat, az ugyanolyant.
- Az óvónő használja ki a környezet kínálta matematikai lehetőségeket- tárgyak, jelenségek, formai és mennyiségi jellemzői, tevékenységeikben megjelenő párosítások, halmazalkotások, összehasonlító mérések, sorba rendezések.
- Rajzolás és játék közben mutassa meg az alapvető ponthalmazokat (egyenes, törött vonal, görbe, tér és síkbeli alakzatokat (gömb, kocka, téglatest, kör, négyzet, téglalap) utóbbiakon érzékeltesse a szimmetriát.
- Tanítsa meg a térben történő tájékozódáshoz szükséges irányokat.

Tevékenységek

- Tárgyak, személyek összehasonlítása, válogatások, rendezések. Halmazalkotások.
- Tárgyak, személyek tulajdonságainak felismerése, megnevezése
- Tárgyak, személyek összehasonlítása felismert tulajdonságok szerint
- Kiválogatás, általánosítás kiemelt tulajdonság szerint
- Szétválogatás (osztályozás, meghatározott tulajdonság alapján)
- Rendezés meghatározott elv, szempont, tulajdonság alapján
- Hozzárendelés: párosítás valamilyen szempont alapján
- Szavakban történő összehasonlítások
- Számfogalom előkészítése, alapozása
- Mennyiségek összemérése
- Halmazok elemszámának összehasonlítása, összemérése (párosítások), több, kevesebb, ugyanannyi
- A mennyiség mérhető nagysága: egységgel való mérés lehetőségei
- A halmazok számlálható tulajdonságai: darabszám, elemszám, természetes számok
- Tapasztalatok a geometria körében
- Építések, alkotások szabadon és másolással

- Tevékenységek tükörrel
- Tájékozódás térben és síkban

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Megértik és követik az óvónő kérdéseit, gondolatait.
- Matematikai jellegű helyzetekről, problémákról fogalmazzák meg gondolataikat, megítélik az állítások igazságát.
- Képesek tárgyak, személyek összehasonlítására (válogatások, rendezések), halmazalkotásra.
- Tudnak a 10-es számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni.
- Értik és helyesen használják a mennyiségekkel és halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező szavakat (pl. hosszabb, rövidebb, magasabb, alacsonyabb, kisebb, nagyobb).
- Képesek két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé tenni, vagy valaminél kisebbet, kevesebbet, nagyobbat, többet létrehozni.
- Tárgyakat meg tudnak számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Helyesen használják a tő- és sorszámneveket.
- Képesek különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat létrehozni, szétválogatni egyes egyszerű tulajdonságokat meg is nevezni.
- A térben való tájékozódásban követni tudják és helyesen használják az irányokat; jobb-bal, illetve ismerik a helyeket kifejező névutókat (alá, fölé, mellé, közé, alatt, fölött, között, mögött). A síkban megszokott megnevezést megértik (mit értünk a vízszintes síkban az alatt, fölött, mellet stb. szavakon).

A terület kapcsolata más nevelési területekkel:

A matematikai nevelés szinte minden nevelési területtel szoros kapcsolatban van.

Összegzés:

A külső világ megismerési folyamatában a gyermekek cselekvéseiken, érzelmeiken keresztül szerzik környezetükből az ismereteket. A néphagyomány ápolásból és a természetközelségből fakadó élmények eljuttatják a gyerekeket a természettel való együttélés harmóniájához és a hagyományok tiszteletéhez.

6.4.3.6 Mindennapos mozgás

A gyermek legalapvetőbb szüksége, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához.

Az egészséges életmód szokásait az óvodában kell megalapozni.

A gyermekek életének rendkívül gyors fejlődési szakasza az óvodáskor, egyes képességeik elsősorban ebben az életkorban fejlődnek. A természetes hely-, helyzetváltató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza jelenik meg.

A mozgás fiziológiai szükséglet, a rendszeres mozgásnak a szokásrendbe való beépítésére ez az életkor a legalkalmasabb. Segítségével kialakul az az igény, hogy minden nap, rendszeresen szükséges mozogni az egészség megőrzése érdekében. Az egészséges életmódra nevelés mellett ez a gyermekek edzettségének megalapozását is segíti.

Fejleszti a gyermekek motoros képességeit (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség). Kedvező hatással van az idegrendszerre, a keringési- és légzőszervekre, a helyes testtartás kialakulására. Fejlődnek az értelmi, erkölcsi, akarati, esztétikai és a munka jellegű tevékenységek.

A mindennapos mozgás fejleszti a gyermekek sokoldalú, természetes mozgását, megismertet velük sok játékot, segíti élettani fejlődésüket, alkalmazkodó képességük kialakulását.

A tevékenységek alapvető szervezeti keretei a következők:

- spontán aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység
- irányított , mindennapos mozgásfejlesztés
- szervezett mozgásos tevékenység

Feladatok és módszertani alapelvek

- Az óvónő fő feladata, hogy a gyermekek mozgásigényét kielégítse, és a mozgást megszerettesse.
- A mindennapokban hangsúlyosan jelenjenek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

- Az óvónő teremtsen olyan derűs légkört csoportjában, ahol életkoruknak, egyéni sajátosságait figyelembe véve szívesen, aktívan vesznek részt a mindennapi testnevelésben.
- Igyekezzen minél több helyet, időt, eszközt biztosítani a mozgásos játékoknak.
- Használja ki a gyermekek edzettségének fokozására a természet erőit (víz, levegő, napfény, jég stb.).
- A mozgásanyag kiválasztásánál és tervezésénél az óvónő legyen figyelemmel és használja ki helyi adottságainkat. Duna-part, víz, kavicsos terep, homokos, iszapos part, dombos környék, erdei utak, gyepesített udvar, fák.
- Igyekezzen minden gyermeket eljuttatni a sikerélményhez a verseny-játékoknál.
- Fordítson nagy gondot arra, hogy az eszközök megfelelőek legyenek. Tisztaságuk, esztétikájuk, állaguk, kezelhetőségük. Tegyen meg minden tőle telhetőt, hogy megelőzze a gyermekbaleseteket. Az óvónő legyen példaértékű modell a gyermekek számára a tornagyakorlatok bemutatásánál is.

Tevékenységek

- Játsszanak testnevelési játékokat: szerep - vagy utánzó játékok, futó-, fogójátékok sorban, körben, szétszórta, csoportban, párosan, versenyjátékok stb. Megfigyelik és betartják ezen játékok szabályait.
- Gimnasztika. Végezzenek szabadgyakorlatokat: kartartások, testhelyzetek, kar - törzs, térd és lábmozgásokat. Járás. Gyakorolják a természetes járásokat egyenesen és különböző irányokban.
- A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják, megismerik a fokozódó futást, a gyorsfutást és a lassúfutást. Tudnak rövidtávon egyenletes iramban futni.
- Ugrásgyakorlatokat végeznek. Páros lábon és egy lábon haladással szökdelnek. Sorozat ugrásokat végeznek különböző nagyságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépéses nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat.
- Dobásgyakorlatokat játszanak. Egykezes, kétkezes, alsó- és felső dobással célba dobnak, 1 m magas kötél felett.
- Labdagyakorlatokat végeznek. Járás, futás közben vezetik a labdát. Labdázanak párokban is.

- Végezzenek támaszgyakorlatokat (pl. pók, rákjárás, talicskázás), kúszás, csúszás, mászás, átbújás.
- Ismerik az óvodai talajtorna elemeket: guruló átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást.
- Egyensúlyoznak padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.
- Megértik a vezényszavakat.

Fejlődés jellemzői óvodás kor végére

- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik. Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekednek.
- Cselekvőképességük gyors, a mozgásban kitartók.
- Szeretnek mozogni, kitartók a mozgásos játékokban. A gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése, összerendezett mozgása kialakul. Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Egyéni-, csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével, betartják a szabályokat.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.
- A természetes járást ütemes járással váltakoztatják. Tudnak ütemtartással járni, a gimnasztikai feladatokat esztétikusan végzik.
- Állórajtból kiindulva 20-30 métert futnak.
- Talicskáznak bokafogással.
- Egyensúlyoznak padmerevítő gerendán.
- Hátsó függőállásban lábmozgást végeznek.
- Hat-nyolc lépés nekifutással tetszés szerinti akadályt átugranak. Ugrásukat a talajéréskor fékezni tudják.
- Kislabdát hajítanak távolba.
- Labdát pattogatnak helyben.

A terület kapcsolata más nevelési területekkel:

A mozgás az óvodai nevelés folyamatában a gyerekek egészséges testi és mozgásfejlesztése útján szolgálja személyiségük fejlődését.

A gondozás az egészséges életmódra nevelés, az anyanyelvi nevelés a szocializáció hatását felerősíti, kiegészíti. A mozgás hatására a gyermekekben fontos személyiségtulajdonságok alapozódnak meg (egymás segítése, együttműködés). Kapcsolódik a zenei neveléshez, a környezeti neveléshez.

Összegzés:

A mozgásos játékok, tevékenységek kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.

Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

6.5 Tehetségek kibontakoztatása, tehetséggondozás

A zenei, matematikai, térbeli-vizuális és bizonyos mozgásbeli tehetség már óvodáskorban megjelenhetnek. Ezek programszerű egyéni fejlesztése tehát már ekkor fontos feladat. Az óvodáskor alapozó korszaknak tekinthető ebben az értelemben. Az óvodai tehetséggondozás a tehetség-ígéretetek megtalálásával kezdődik, majd a fejlesztés egyénre szabott módjaival valósul meg. A tehetséggondozás során igyekszünk elkülönítetten is fejleszteni és megteremteni a fejlesztés lehetőségeit. Az óvodában a tehetséges gyermekek fejlesztése történhet az óvodai csoportban, illetve kreativitást fejlesztő „tehetséggondozó” foglalkozásokon. Óvodánkban két

tehetséggondozó műhelyt hoztunk létre, melyet folyamatosan kívánunk működtetni. A tehetségműhelyek területe ének, zene, valamint vizuális vonatkozásúak.

A tehetségműhelyek célja a tehetség megnyilvánulásának korai felismerése, fejlesztése, gondozása, kibontakoztatása. A tehetséges gyermek tanulás iránti érdeklődésének, motiváltságának továbbfejlesztése, erősségeinek fejlesztése, az önkifejezés lehetőségének biztosítása. Az egyéni és közösségi élmények, a szociális és társaskapcsolatok kialakítása, elmélyítése.

A műhelyek foglalkozásai 10-12 fős gyermeklétszámmal, heti egy alkalommal, a délutáni játékidőbe ágyazva valósulnak meg, a műhelyvezető óvodapedagógusok közreműködésével.

6.6 Óvodai képességfejlesztő sakk-szakkör

Azt tartják, hogy a sakk az emberi történet talán egyik leghatékonyabb képességfejlesztő játéka, melynek segítségével a gyermekeket, számukra élvezetes módon lehet bevezetni a tudatos tanulás világába. A sakk -játék számos területet fejleszt, mint például a logikát, de javítja a koncentrációt, segít a gyors döntéshozatalban, javítja a memóriát, segít az ok-okozati összefüggések átlátásában, fejleszti a szenzomotoros képességeket és nem utolsósorban jellemformáló hatással is bír.

Mindezek ismeretében olyan csoportos képességfejlesztő sakkfoglalkozást biztosítunk óvodásainknak, melyben kedvük szerint részt vehetnek. A foglalkozás szakkör formájában valósul meg, heti egy alkalommal a délutáni játékidőbe ágyazva. A foglalkozások vezetői olyan óvodapedagógusok, akik a Polgár Judit nevéhez fűződő Sakkjátészóter Komplex Képességfejlesztő Programot megismerték, az erre vonatkozó képzést elvégezték. A szakkörben való részvételt jellemzően 4 éves kortól, középső és nagycsoportos gyermekeknek ajánljuk.

7 Az óvoda kapcsolatai

1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. (Az óvoda és a családok által közösen szervezett programok és ünnepek családias légkört teremtenek, ahol a felnőttek és gyermekek együtt végzett tevékenységei is hozzájárulnak az örömteli érzelmek kifejezéséhez.)

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait. Feladatunk, a család és az óvoda együttműködésének megszervezése. Ezt nagy türelemmel, megértéssel és szeretettel kell tennünk. A gyermek fejlődéséért kölesönös a felelősség, az együttműködésnek a célja mindig a gyermek optimális fejlesztése. Korrekt együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Az együttműködést úgy szervezzük meg, hogy a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit közvetítjük a szülők felé.

Családlátogatás az óvodába lépés előtt. Biztosítjuk az anyás beszoktatást, ami kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásokat és mintát kapjon gyermeke neveléséhez. A napi kapcsolattartás is elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével kapcsolatos napi eseményekről. A kapcsolattartás módjai lehetnek a szülői értekezletek, nyílt napok, fogadó órák. Az óvoda és a család kapcsolatában közeledést jelenthetnek a szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kirándulások, munkadélutánok.

Az óvoda és a család kapcsolatának alakulásában fontos szerepe van a Szülői szervezetnek. Az együttműködés elősegítésében a Szülői szervezetnek koordináló és kezdeményező szerepe van.

2. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (intézményhez tartozó bölcsőde, más bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

3. A nemzetiségi nevelés megvalósításával az óvoda kapcsolatot tart a Kismarosi Német Nemzetiségi Önkormányzattal, német nemzetiségi szervezetekkel.

4. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.

7.1 Az óvoda és fenntartójának, és a Német Nemzetiségi Önkormányzat kapcsolata

Igyekszünk jó kapcsolatot kialakítani a fenntartóval, tájékoztatjuk nevelési koncepciókról, s meghívjuk óvodai rendezvényeinkre.

Mivel a hagyományaink egyes mozzanatai már a községi élet szerves része, gyakran tagjai, tevékeny részesei ünnepeinknek, ahogyan az óvodás csoportok is részt vesznek az önkormányzatok által szervezett rendezvényeken.

Formái:

- megbeszélés,
- közös programok szervezése,
- meghívás rendezvényeinkre.

7.2 Óvoda -Bölcsőde kapcsolata

A két intézmény között fontos olyan tartalmas kapcsolat kialakítása, amely a kölcsönös érdeklődés révén lehetővé teszi egymás munkájának, céljainak megismerését, megértését, ezáltal a gyermekek számára az átmenet is zökkenő mentesebbé válhat.

7.3 Óvoda –Iskola kapcsolata

A kapcsolattartás elvei, formái

Az óvoda az iskolával olyan tartalmi kapcsolatot alakít ki, ami által elősegíti a gyermekek zavartalan iskolakezdését. A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez. A kapcsolattartásban a kölcsönös nyitottság és bizalom érvényesül, hiszen csak így tudjuk biztosítani az átmenet folyamatosságát a gyermekek számára.

Az együttműködés formái lehetnek a kölcsönös látogatások, programok (tanító - óvoda nagycsoport, óvónő - 1 osztály, iskolába hívogató játék), tapasztalatcserék, tájékoztatások a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségeikről. Szorgalmazni kell az egymás rendezvényein, ünnepein történő megjelenést és közreműködést. A lehetőség szerint, a leendő 1 osztályos tanító vegyen részt a nagycsoportosok utolsó szülői értekezletén és tájékoztassa a szülőket az iskolai életről, szükséges eszközökről.

7.4 Óvoda-Közművelődési intézmények kapcsolata

Könyvtár

Dunakanyar Közösségi Színtér

Múzeum (Sváb Emlékezet Centrum)

Kismarosi Kikiáltó helyi újság

A kapcsolattartás elvei, formái

- A közművelődési intézmények sajátos lehetőséget biztosítanak az óvodai nevelés kiegészítéséhez.
- Az óvoda úgy válogat az intézmények kínálatából, hogy azok elősegítsék a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását.
- A kapcsolattartásra legyen jellemző a kölcsönös nyitottság.
- Könyvtár, színház, múzeumlátogatások szervezése.
- A folyamatos tájékoztatás alapján értesülhetünk a rendezvényekről, kiállításokról, színházi előadásokról, stb.
- Az újságban megosztjuk az olvasókkal eseményeinket, híreinket, verset, interjút, fényképeket teszünk közzé az óvoda életéből.

7.5 Óvoda-Civil szervezetek kapcsolata

Óvoda-Idősek klubja kapcsolata

A kapcsolattartás elvei és feladatai:

Az óvoda a helyi Nyugdíjas Klubbal régóta kialakított kapcsolatát továbbra is ápolja. E kapcsolattartás lényege, hogy már az óvodás gyermekek is megkülönböztetett figyelemmel legyenek az idősek iránt. Tiszteljék őket, legyenek figyelmesek velük.

Formái:

Kölcsönös meghívás alapján részt veszünk egymás rendezvényein, pl. Idősek Napja, karácsony.

Az óvoda és a Marus Hagyományőrző Tánccsoport kapcsolata

A kapcsolattartás elve és feladata:

A közösen szervezett programok segítik a hagyományok felelevenítését és a rendezvények színesebbé tételét.

Formái:

Meghívás alapján fellépnek programjainkon, pl. Erntedankfest, Nemzetiségi hét

Az óvoda és a Boldogasszony Alapítvány kapcsolata

A kapcsolattartás elve és feladata:

A községben található Boldogasszony Háza Cisztercita Renddel több éve élő kapcsolatunk van. A rend orvosa igény szerint évente ortopédiai szűrést végez az iskolába készülő gyerekek körében, s ennek alapján javasolja a gyógytornát, ill. egyéb gyógyászati segédeszközt. Ez a szűrés a szülők számára térítésmentes.

Óvoda-Kismarosi Óvodás Gyermekéért Alapítvány kapcsolata

A Kismarosi Óvodás Gyermekéért Alapítvány 1998 óta segíti, támogatja az óvodát, az óvodás korú gyermekek nevelését, oktatását. Az óvoda nevelőtestületével közösen szervez programokat, ezen kívül anyagi támogatást nyújt tárgyi eszközök beszerzéséhez. Megbízott kapcsolattartó a főigazgató.

7.6 Egyéb kapcsolatok

Bölcsődék

Szomszédos óvodák

Pest Megyei Pedagógia Szakszolgálat Szobi Tagintézménye

Református EGYMI Verőcei Telephelye

Mosoly Család-és Gyermejkölési Szolgálat

Logopédus, fejlesztőpedagógus

Szociális segítő munkatárs

Orvos, fogorvos

Védőnő

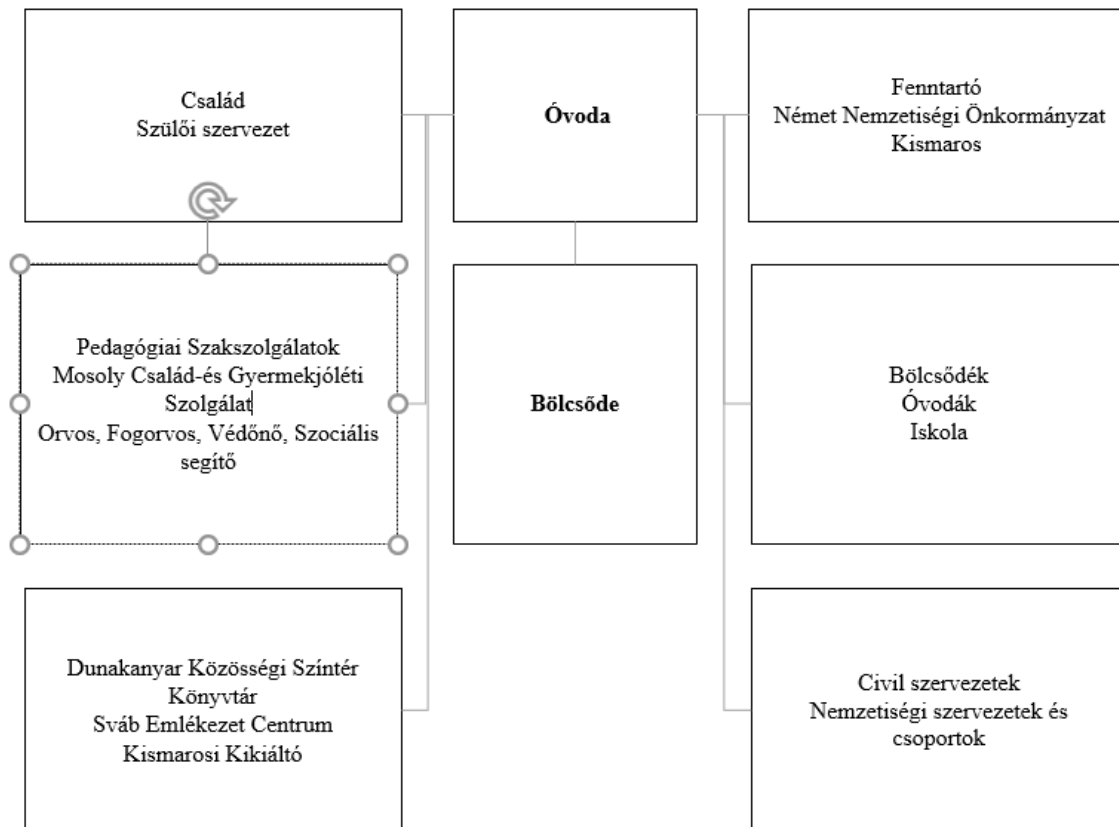
A kapcsolatok a gyermekek egészséges testi, lelki, szociális segítése érdekében jönnek létre és folyamatosan működnek.

Az óvodapedagógusoknak maradéktalanul be kell tartani a hivatali titoktartás szigorú szabályait. E nélkül nem lehet őszinte, kölcsönös kapcsolat, szülő és óvónő között. A cél közös a „gyermek érdeke”, amit mindenkor szem előtt kell tartanunk. A kapcsolatoknak a kölcsönös bizalomra kell épülniük. A közös (óvoda - család) programok szervezésével nem csak a gyerekek, hanem az egyes családok között is jó kapcsolat alakulhat ki. Az egymás felé fordulás, egymásra figyelés többet új emberi kapcsolatokat teremt. Barátságok szövődnek nem csak a gyerekek, hanem a felnőttek között is.

A közös együttlétek érzelmi többletet jelentenek mindenkinek, tanulunk, gazdagabbá válunk általa.

Az egyes intézményekkel, szervezetekkel, közművelődési intézményekkel való kapcsolattartás a gyerekek programjainak színesítésére, bővítésére, ismereteik kiegészítésére szolgál.

Az óvoda külső kapcsolatrendszerének modellje

8 Gyermekvédelem

A gyermek fejlődését az óvoda csak a szülővel egyetértésben tudja biztosítani. A gyermekek védelmi rendszerében fontos feladatokat látunk el, mint nevelési - oktatási intézmény.

Az óvodánkban folyó gyermekvédelem célja, hogy a gyermekek problémáit minél korábban felismerjük, minél hatékonyabban kezeljük, megelőzzük súlyosabbá válásukat.

Kiemelten foglalkozunk a nagycsaládosok segítségével. Folyamatos a kapcsolattartásunk a gyámügyi családgondozóval, az önkormányzat szociális bizottságával.

Az óvodai nevelés országos alapprogramja megfogalmazza, hogy az óvoda óvó – védő funkciót is betölt.

Ebből adódó feladataink:

- gyermeki jogok védelme;
- minden gyermek részére biztosítani a fejlődéshez szükséges feltételeket;
- biztosítani a lehetőségeket, hogy szükség esetén leküzdhesse születésénél, családi, vagyoni helyzeténél vagy bármely okból fennálló hátrányait;
- családokkal, szülőkkel tapintatos, személyes viszony kialakítása;
- titoktartási kötelezettségünk betartása;
- közreműködés a gyermekek fejlődését veszélytető körülmények megelőzésében, feltárás.

A gyermekvédelmi munka koordinátora a gyermekvédelmi felelős.

Feladata:

- gyermekvédelmi esetek feltérképezése, feladatok meghatározása (esetmegbeszélések);
- gyermekvédelmi szempontból szükséges nyilvántartások vezetése;
- illetékeseknek adatszolgáltatás;
- környezettanulmányok készítése a hatóság felkérésére;
- kapcsolattartás a Gyermekvédelmi Szolgálat-, Családsegítő-, Nevelési Tanácsadó területfelelősével;
- pedagógiai munka koordinálása a gyermekvédelmi esetekben, valamennyi csoportban.

9 Inkluzív pedagógia

9.1 Program a hátrányos/halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésére

Célcsoport

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

a) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

b) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmazottan hátrányos helyzetű

a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a)–c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

b) a nevelésbe vett gyermek,

c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Integrációs programunk jellemzői

Szeretetteljes, biztonságos, az egyéni különbözőségeket toleráló légkörben, ésszerű korlátokkal minden gyermeknek esélyt adunk saját erősségeik felismerésére, és a sikerélményre. Elfogadjuk, és tiszteletben tartjuk a másságot, erre neveljük gyermekeinket is.

Programunk figyelembe veszi:

- A gyermekek egyéni igényeit, és tiszteletben tartja a kulturális sokféleséget.

Hangsúlyt helyez:

- Az élmények individualizálására.
- Arra, hogy tervezett nevelés/fejlesztés keretében segítse a gyermekeket döntéseik meghozásában.
- A család részvételére az óvodai nevelésben.

Az óvoda családsegítő és családokat támogató tevékenysége

Helyi nevelési programunk tartalmi elemei közül kiemelést érdemlő a családokat támogató és bevonó tevékenység, mely a gyermekvédelmi felelős óvodapedagógus koordináló tevékenysége révén messzemenően támogatja a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket és családjaikat is.

Építve tapasztalatainkra és eredményeinkre, sokszínű együttműködésre törekszünk a családokkal. A szülőt megnyerni és elveszíteni a gyerekeken keresztül lehet. Mi a szülők mindegyikét megnyerni szeretnénk, mert ez a feltétele a nevelésben való jó együttműködésünknek. Arra törekszünk, hogy a velünk kapcsolatba lépő családok a beiratkozás pillanatától segítséget kapjanak óvodapedagógusainktól. A nyílt és bizalmon alapuló kommunikáció kiépítése időigényes feladat.

Fontos, hogy a pedagógusok kezdetől fogva rendszeresen beszéljenek a családokkal.

A családdal való kommunikáció alapelvei

- Adjunk időt, alkalmat, bátorítást a családnak, hogy meg osszák velünk gondolataikat, céljaikat, örömeiket, gondjaikat.
- Az információt kezeljük bizalmasan.
- A családok és pedagógusok szabadon kommunikáljanak a gyerekekről és élményeiről.

A családok felé nyitott óvodánk modelljében az óvoda és a család kapcsolatának erősítése érdekében elsősorban erkölcsi és személyi támogatást nyújtunk. Ez szakemberek, bevonását

jelenti a családok érdekének képviselőit, szükségletük feltárására, erőforrások felfedezésére, nagyobb érzelmi biztonságot és támogatást nyújtva a krízishelyzetben élő gyermekeknek és szüleiknek:

- Szakemberekkel együttműködve életviteli tanácsadással a szülők segítése.
- A szociális támogatás rendszerének szükség szerinti bemutatása, tájékoztatás családjogi kérdésekben.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek érdekeinek képviselője.
- Kapcsolatok kiépítése a speciális szolgáltató intézményekkel.

Szervezési feladatok

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai felvételének támogatása teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása a célcsoport körében

Az igazolatlan hiányzások minimalizálása

Nevelőtestület együttműködése (rendszeres team munka valamennyi munkatárs részvételével, esetmegbeszélések, hospitálások)

Pedagógiai munka kiemelt területei

Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés (részletes anamnézis)

Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőképesség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése)

Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)

Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)

Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal:

Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat- a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása

Védőnői hálózat - a gyermekek óvodai beiratásának támogatása, korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás

Szakmai szolgáltatók - konzultációk a gyermek fejlődéséről, fejlesztési terv kidolgozása szükség esetén, szolgáltatások biztosításának a megtervezése és biztosítása.

10 A nevelési program bevalásának kontrollja

A program eredményességét a fejezetenkénti fejlődési jellemzők, a fejlődés irányának mind magasabb szintű teljesítése adja. Ezekhez a fejlődési szintekhez viszonyítva ellenőrizhető, elemezhető, értékelhető a gyermekek fejlettségi szintje, melyek gyermekenként más - más mértéket mutatnak.

A programban a tervezés és eredmény elemzésének alapját a következő dokumentumok adják:

1. A helyi programból adódó, a főigazgató által készített éves munkaterv

2. A gyermekek korcsoport szerinti nevelési terve, melyet az óvónők fél évre terveznek, majd a képességfejlesztés, a tevékenységrendszer megvalósulását, a szokás - és szabályrendszer kialakulását, a fejlesztés eredményességét fél évi és az év végi értékelés tartalmazza.

3. A gyermekek egyéni fejlődését és fejlesztését szolgáló dokumentum. Ennek vezetése folyamatos, óvodába lépéstől a nagycsoport végéig, ill. iskolába lépésig tart. Ez tartalmazza a gyermek anamnézisének, az első családlátogatás tapasztalatait, a gyermekek képesség - és beszédszintjét, az óvónők megfigyeléseit és a gyermek fejlesztésének tervét./ oviKRÉTA/

A problémás helyzeteket, a gyermekek egyéni fejlesztését párjukkal együtt elemzik, kialakítják a továbblépés irányát, s kiválasztják ehhez a megfelelő módszereket.

Félévenkénti értekezleten a csoportok önmagukat értékelik. Ezt a főigazgató a látogató ellenőrzései során szerzett tapasztalatokkal kiegészíti és értékeli.

A program ellenőrzésében, értékelésében a főigazgató irányításával valamennyi óvónő részt vesz. Mivel a főigazgatónak napi információi vannak a megvalósulás minden mozzanatáról, ezért a dokumentumelemzést, a nevelőmunka feltételeinek vizsgálatát, a nevelő - fejlesztő munka értékelését, az óvónők önellenőrző értékeléseit közös szakmai beszélgetések és a szülők visszajelzései alapján a nevelőtestület szakmailag megalapozottan végezheti.

Alaposabb elemzést érdemes végezni az első kimenet / három év után /, s az esetleges korrekciókat elvégezni, ha erre a nevelőtestület indokot lát.

A program érvényességi idejének /öt év/ lejárta idején érdemes az elemzésbe, értékelésbe szaktanácsadót, szakértőt bevonni, aki elfogulatlanul, kívülről látva, a realitás felé irányíthatja az értékelést.

11 Érvényességi rendelkezések

Az óvoda pedagógiai programja megtekinthető Kismaros Község Önkormányzatának Kis Morgó Óvoda és Bölcsőde intézményében.

2623 Kismaros, Liget utca 35.

A program hatályba lépésének ideje: 2025. szeptember 01.

Érvényességi ideje 5 év

A módosítás módja: A nevelőtestület többségi indítványára a felülvizsgálat során felmerült indokok alapján.

12 Függelék

12.1 Sprachvermittlung und Sprachförderung

- In unseren Kindergartengruppen, wo deutsche Nationalitätenkindergärtnerin auch gibt, werden die Beschäftigungen eine Woche ungarisch, die andere Woche deutsch durchgeführt. Unsere Kindergärtnerinnen sprechen bewusst viel mit den Kindern, und zwar Deutsch, und zeigen selbst Freude am Sprechen. Dabei trauen wir jedem Kind zu, dass es mit uns die deutsche Sprache verstehen lernt.
- Wir reden mit den Kindern in allen Situationen deutsch und begleiten die eigenen Handlungen und Alltagsaktivitäten sprachlich – vorwiegend in deutscher Hochsprache.
- Wir begleiten die Kinder sprachlich auch in ihrem Spiel.
- Zu verschiedenen Handlungen (Händewaschen, Aufräumen, Essen...) sagen wir Reime, geben die Instruktionen auf Deutsch, oft singend.
- Wir sprechen verständlich und korrekt die deutsche Sprache.
- Wir wählen ein angemessenes Sprechtempo.
- Wir reden deutlich und setzen dabei auch die Körpersprache (Mimik, Gestik) bewusst ein, damit die Kinder auch sehen können, was wir sagen. Wir verwenden korrekte Begriffe.
- Wir sprechen mit den Kindern auf Augenhöhe.
- Wir setzen bewusst Mimik und Gestik ein, um Gesagtes zu veranschaulichen.
- Wir bereichern die sprachliche Ausdrucksfähigkeit der Kinder, indem wir neue Begriffe einführen und öfter wiederholen.
- Wenn ein Kind etwas mitteilen will, sind wir achtsam und aufmerksam. Wir zeigen Interesse an seinen Gesprächen und Äußerungen und signalisieren ihm dadurch unsere Dialogbereitschaft.
- Wir hören dem Kind interessiert und aufmerksam zu, lassen es aussprechen und blicken es dabei an. Wir geben ihm und uns dabei Zeit. Wir fragen nach, wenn wir etwas nicht verstanden haben.
- Wenn ein Kind sich fehlerhaft ausdrückt, unterbrechen wir es nicht, sondern lassen es ausreden. Anschließend wiederholen wir das Gesagte korrekt, ohne das Kind auf das Fehlerhafte hinzuweisen.
- Wir respektieren die Wünsche und Gefühle der Kinder. Solche Erfahrungen motivieren

das Kind zu sprechen. Es kann Freude am Dialog entwickeln.

- Sprache begleitet nahezu jede Aktivität und Handlung im Kindergarten. Uns ist bewusst, dass Sprachförderung beim ganz alltäglichen miteinander Sprechen und Erzählen beginnt. Im Tagesablauf nutzen wir die vielfältigsten Anlässe, um mit den Kindern deutsch zu sprechen.
- In Alltagssituationen, ob beim Essen, im Waschraum, beim An- und Ausziehen usw., sprechen wir mit den Kindern deutsch.
- Beim Ankommen begrüßen wir jedes Kind persönlich. Wir reichen ihm die Hand, nehmen mit ihm Augenkontakt auf und sprechen es in deutscher Sprache an. Wir nutzen dabei ganz einfache Satzmodelle wie: „Geht es dir gut?“ „Dein Kleid ist sehr schön.“ Oh, hast du schöne Haare!“
- Beim Frühstück sprechen wir mit den Kindern immer deutsch. Wir geben dabei einfache Instruktionen: „Bring bitte einen Teller!“ „Hol bitte einen Stuhl!“
- Beim Mittagessen reden wir auch mit den Kindern deutsch. Wir benennen die Speisen, sagen Tischsprüche und geben Anleitungen und Anweisungen in deutscher Sprache.
- In die Ruhezeit begleiten wir die Kinder mit einem Schlaflied.
- Während der Spielzeit sprechen wir in allen möglichen Situationen deutsch.

Tätigkeiten

Kulturelle Traditionen sind identitätsstiftend. Sie fördern und stärken den Gemeinschaftssinn. Gelebtes Brauchtum schenkt den Kindern Erlebnisse – ganzheitliches Erleben. Unter Berücksichtigung der aktuellen Lebensumwelt der Kinder pflegen wir die ungarndeutschen kulturellen Traditionen. Sprache und Kultur liegen ganz nahe beieinander. Wir ermöglichen den Kindern die Begegnung mit Kultur, Lebensformen und Traditionen der Ungarndeutschen. Wir pflegen gelebtes Brauchtum und geben es weiter. Wir sprechen dabei ausschließlich deutsch. Wir sammeln mit den Kindern altes Kulturgut (Kleider, Handwerkszeug...). Wir bestaunen es mit ihnen und machen es zum Thema. Wir halten es gegenwärtig (durch Ausstellung). Wir bieten es den Kindern zu ihren Aktivitäten an (Wienlese, Nationalitäten -Tagen). Wir pflegen altes Lied- und Erzählgut. Wir beteiligen uns an Festen und Feiern im Dorf, in der Gemeinde und im Umfeld. Wir gestalten die traditionellen ungarndeutschen Feste und Feiern mit den Kindern zweisprachig. Wir besuchen interessante Einrichtungen im Umfeld (Heimatmuseum, Kulturhaus, Bibliothek, Schule, Bauernhof, Ausstellungen...) Wir schaffen Volkstracht und

Volkstanzkleidung an, und tanzen mit den Kindern deutsche Volkstänze in Volkstracht. Die Gebrauchsgegenstände im Kindergarten (Tischdecken, Servietten, Vorhänge, Spielzeuge, Kalender, Dekoration usw.) tragen Motive früherer Zeiten (Schnitzereien, Stickereien usw.). Wir bauen die örtlichen Bräuche und Sitten in unseren Kindergartenalltag ein, benutzen die örtlichen oder die für die Ungarndeutschen allgemein bekannten Symbole. Wir backen traditionelle Kuchen und kochen die örtlichen Spezialitäten und organisieren Veranstaltungen für die jungen Eltern, bei denen sie die traditionellen Rezepte kennen lernen und ausprobieren können. Wir machen die Kinder mit den typischen Musikinstrumenten der Ungarndeutschen bekannt (Ziehharmonika, Trompete).

Sprachförderung im Spiel

Wir bieten vielfältige Spielanlässe, die das Lernen der deutschen Sprache fördern. Beim Freispiel bestimmt das Kind selbst, mit wem, womit, wo und wie lange es spielen möchte. Dem Freispiel geben wir den größten Raum im Tagesablauf. Die Kinder lernen, eigene und fremde Gefühle wahrzunehmen und zu berücksichtigen, und erleben ihre Stärken und Schwächen. Unsere Aufgabe als Erzieherinnen eines ungarndeutschen Kindergartens ist es, auch im Freispiel einfühlsam die deutsche Sprache einzubringen. Wir beobachten die Kinder bei ihren Spielen und bringen Spielimpulse zum passenden Zeitpunkt in deutscher Sprache ein. Wir beteiligen uns einfühlsam am Spiel und wenden dabei die deutsche Sprache an.

Im Spiel nutzen wir die Vielfalt kreativer Spiele und Spielformen, um die Kinder mit der deutschen Sprache vertraut zu machen: Lieder, Reime, Erzählungen, Gespräche, Rollenspiele, Kreisspiele, Tänze, Märchen. Wir nutzen die verschiedensten Anlässe im Kindergartenalltag, um mit den Kindern zu sprechen, und verwenden dabei die deutsche Sprache: Wir gestalten Gespräche nach Spaziergängen und Ausflügen. Die Kinder bringen sehr viele Eindrücke mit und wollen darüber reden.

Sprachförderung durch Literatur (Märchen-Gedichte)

Bilderbücher tragen wesentlich zur Sprachförderung im Kindergartenalltag bei. Sie vermitteln den Kindern gleichermaßen Freude an der Sprache und am Betrachten. Beim Hören, Lesen oder Betrachten von Buchinhalten können Kinder ihrer Fantasie freien Lauf lassen und dabei ihren Wortschatz erweitern. Wir erzählen Märchen, freie Geschichten und lesen aus Bilderbüchern. Die Kinder spielen die Märchen in Rollen- und Puppenspielen nach. Wir laden die Kinder ein,

Geschichten selber zu erfinden und zu erzählen.

Die sprachliche Vorentlastung (Scaffolding) ist eine bewährte Methode zum kindergemäßen von fremdsprachlichen Texten. Diese Vorgehensweise ist für alle Kinder von Vorteil.

1. Wir sichern den Kindern die Möglichkeit des Verstehens, bereiten wir sie auch sprachlich auf das literarische Erlebnis, auf die literarische Anregung vor.
2. Die Trennung der Sprachen (der ungarischen und der deutschen Sprache) – Einsprachigkeit einhalten, deutsch sprechen.
3. Ganzheitliche Förderung der Kinder durch Literatur

Welche literarischen Texte können von Kindern wahrgenommen, verstanden und verarbeitet werden?

- Reime, Gedichte und alle Gattungen der Lyrik mit entsprechenden Themen und sprachlichen Einheiten
  - einfache Geschichten und Märchen, in denen die Handlung, die Zahl der Personen oder Tiere und der Handlungsrahmen überschaubar bleiben.
4. Die Sprache des Textes soll vereinfacht werden, dialogisieren und erlebbar machen

Sprachförderung durch Gesang- und Musikbeschäftigungen

Kinder lieben es, Musik zu machen – Musik erfreut die Herzen und trägt somit zum Wohlbefinden der Kinder im Kindergarten bei. Die deutsche Sprache lernen sie dabei spielend. In unseren Angeboten berücksichtigen wir die musikalische Frühförderung. Dabei wird das emotionale Wohlbefinden des Kindes gestärkt, und es findet neue Ausdrucksmöglichkeiten. Rhythmus der Reime und die Melodie der Lieder unterstützen das Gedächtnis der Sprache. Lieder, Singspiele, Tänze und Klanggeschichten in deutscher Sprache haben ihren festen Platz im Kindergartenalltag.

Fast in jedem Spiel finden wir rhythmische Bewegungen, z. B. bei Fingerspielen und Kreisspielen. Wir brauchen dabei nicht immer Instrumente, auch unser Körper kann zu einem Instrument werden, z. B. beim Patschen, Klatschen und Stampfen. Fingerspiele sind verbunden mit Sprache und Bewegung und bereiten Kindern viel Spaß. Wir spielen auch mit Orff-Instrumenten, was die Erlebnis- und Ausdrucksfähigkeit steigert. Kinder sind sehr kreativ und finden in jedem Gegenstand Töne und Klänge, mit denen sie Rhythmen schlagen können – eben

Musik machen. Wir machen die Kinder mit den typischen Musikinstrumenten der Ungarndeutschen bekannt. Wir haben im Regal immer deutschsprachige Spiele, Bücher, CDs.

Sprachförderung durch Zeichnen, Malen und Bastelarbeit

Bei den Bastelbeschäftigungen den Kindern benennen wir auf deutsch die verschiedenen Bastelmaterialien, Zeugen und Stoffen. Wir geben die Instruktionen auf deutsch und benennen die Schöpfungen und Produkten deutschsprechend. Die Kinder können auf deutsch mit Formen und Farben kennenlernen. Weil wir die Bastelarbeiten in deutscher Sprache begleiten, hören die Kinder fließend die verschiedenen Aussagen wie Malen, Scheren, Halten, Rollen und Zeichnen und können sie inzwischen allmählich bemerken und erlernen.

Sprachförderung durch Erwerbung den mathematischen Erfahrungen

Grundsätzlich konzentrieren wir auf drei grundlegenden Teilgebiet der Mathematik

1. Mengelehre: Mengen bilden und vergleichen. Sortieren nach Farben und Formen, nach Größe, Länge und nach andere Eigenschaften. Wir benennen diese Eigenschaften auch auf deutsch. Mit den Kindern machen wir Vergleichen: analysieren wir die gleichen oder gegensätzlichen Eigenschaften von zwei Objekten. Die Sprache der Mathematik nennen wir diese Relationen.
2. Gründung von Zahlen-Verständnis: (Zum Zahlenverständnis gehört auch, dass die Kinder von den konkreten Enten, Teddybären, Bonbons abstrahieren können und die Anzahl dieser Dinge sehen.)

Vergleichen der Anzahl der Menge-Elemente und mit der Messung der Mengen.

Vergleichen der Anzahl zwei Menge-Elemente (ohne zu zählen) durch Schätzungen und (in der Eins-zu-eins-Zuordnung) Assoziation. Die Mathematischen Begriffen üben auf deutsch wie zum Beispiel mehr- weniger und genauso viel. Es ist möglich zu zählen ohne Zahlen zu verwenden durch das Abzählen durch Objekten oder mit den eigenen Fingern. Teil-Ganzes Beziehung.

3. Geometrische Erfahrungen: Formen, symmetrische und assymetrische Formen erkennen und benennen. Klapp-Symmetrie herstellen. Rytmsische Reihe schaffen und

fortsetzen. Entwicklung von Serialität. Alle Tätigkeiten werden mit deutscher Sprache begleitet.

Sprachförderung durch alltägliche Bewegungen und Bewegungsspiel

Im Kleinkinderalter die Bedeutung von Bewegung ist der größte. Alle Segmente von Persönlichkeiten entwickeln sich. Durch und in Bewegung lernen Kinder den eigenen Körper und sich selber und ihre Gesellen kennen. In Bewegung lernen Kinder auch ihre Umwelt kennen. Die Erlebnisse von Bewegungsspielen entwickeln ihre Persönlichkeit, und hilft bei der Gestaltung ihrem Selbstbild. Die Entwicklung eines gesundes Kindes bilden auf der Basis der Bewegungsentwicklung die schreibende- zeichnende Bewegungen und die Sprache aus. Wenn die Bewegungsentwicklung verspätet oder gestört wird, bewirkt diese Grafomotorik meist auch eine Sprachstörung oder verspätete Sprachentwicklung. Für uns ist sehr wichtig die alltäglichen Bewegungen. Während der Bewegungen benennen wir verschiedene Körperteile und Bewegungsformen auf deutsch. Wir begleiten unseren Bewegungen mit rhythmischen deutschsprachigen Reimen und wir geben die einfachsten Instruktionen auf Deutsch. Im Laufe der Alltagsaktivitäten wiederholen wir diese regelmäßig und wir erweitern diese nach und nach. Im Rahmen von alltäglichen Bewegungen werden unsere Kinder mit den alten und auch immer neuen Bewegungsspielen bekannt machen, welche sie später auf dem Hof spielen können.

Zusammenarbeit mit den Eltern

Wir arbeiten partnerschaftlich mit den Eltern zusammen. Wir informieren die Eltern umfassend über die Ziele ungarndeutscher Kindergärten und darüber, welchen Nutzen die Kinder davon haben. Wir geben den Eltern Einblick in unsere Arbeit bzw. in unser pädagogisches Programm. Wir gestalten offene Spielnachmittage, Bastelnachmittage. Wir organisieren zusammen mit den Familienangehörigen Nationalitätentage. Wir geben den Eltern bei Bedarf Reime, Liedertexte, Bilder- und Märchenbücher mit. Sie erhalten sie über E-Mail.

Zusammenarbeit beim Aufbau von Netzwerken der ungarndeutschen lokalen Gemeinschaften

Wir suchen und pflegen die Zusammenarbeit mit anderen Nationalitäten-Kindergärten.

Wir nehmen aktiv an der Sitzung der örtlichen deutschen Selbstverwaltung teil.

Wir pflegen Partnerschaften mit deutschen pädagogischen Einrichtungen (E-Twinning Projekt).